

An aerial, black and white photograph of a densely built-up town, likely in the Garriga region. The town is characterized by numerous small, light-colored buildings with dark roofs, packed closely together. The town is situated on a hillside, with the terrain sloping downwards towards the bottom of the frame. The overall appearance is that of a traditional Mediterranean or Iberian town. The text is overlaid on this image.

Transformació gràfica del paisatge a la Garriga

Autora: Anna Camps Turró
Curs: 2n de Batxillerat
Curs: 2002-2003
Seminari d'història
Treball de recerca
Tutora: Isabel Martín.

- Diu l'adagi i ben cert és:
- Com el Vallès no hi ha res.
- I del Vallès: La Garriga;
- Arreu tothom ho prodiga!...

(Auca de La Garriga, de Josep Puig)

Especial agraïment al meu germà
que amb la seva paciència, amb
els seus petons i amb les
seves abraçades ha fet que els
mals moments s'hagin fet
més petits i amens, que els
nervis es convertissin en
calma i les llàgrimes en lleugers
somriures. Gràcies per sacrificar
les teves hores d'ordinador i d'oci
per fer-me companyia mentre
feia el treball. Jordi gràcies per el teu
tacte i per el teu consol, gràcies a
tu aquest treball s'ha pogut aconseguir.

Agraïments:

Crec que el resultat d'aquest treball, ja sigui més o menys positiu, ha estat gràcies, en molta part, de la meua família per aguantar en els moments que no podia més i oferir-me en tot moment el seu recolzament, per interessar-se en la meua feina, per preocupar-se per aquesta, per la seva ajuda en donar-me sempre la seva sincera opinió del què feia i pel seu intent de col·laboració desinteressada en tot el què m'han pogut ajudar. Gràcies per tot els sacrificis què heu tingut per fer per mi i la vostra gran paciència sobretot en l'últim mes.

I als meus pares per estar sempre al meu costat, pel què fos i quan fos. Mare gràcies per la teua gran comprensió en els últims moments i per aguantar-me quan parlaven els meus nervis i no el meu cor. Pare gràcies per aquelles nits on el soroll del teclat t'impedien dormir i tot i això em deixaves seguir treballant.

També és d'agrir els llibres que la Fundació Mauri em va proporcionar en el seu moment, sense els quals no podria haver fet a penes res del treball. I gràcies per la seva confiança i interès.

El més emotiu dels agraïments a les meves amigues que han tingut d'aguantar molts canvis d'humor i els estats de nervis que m'han acompanyat durant el treball. I per ajudar-me sempre en tot el què heu pogut, el vostre recolzament i gràcies com sempre per obrir-me els ulls i per dir-me la veritat davant de tot, encara que aquesta no sempre fos ben acceptada per mi, ja que les veritats com més certes més mal fan.

També dec el meu sincer agraïment a la gent gran del casal d'avis de la Garriga, els quals m'han ajudat a complir un dels meus objectius personals a l'hora de fer aquest treball, donar-me la possibilitat d'imaginar-me la vida de principis de segle, la forma en què han viscut els canvis que s'han patit a la Garriga i aconseguir que creixés el meu interès pel poble i per la seva vida.

I en general a totes les persones que durant aquest mesos han estat sempre al meu costat per ajudar-me en tot el què poguessin i en interessar-se i preguntar per el meu treball. Això és d'agrir tenint en compte que han estat tant per les coses dolentes com les bones.

Per acabar m'agradaria agrair a l'Àngela Cejas que es preocupes tan per el meu treball i que en el moment que més ho necessitava es mogués perquè jo pogués seguir endavant, i per la seva involucració en el treball. I a la Núria Partegàs, per la seva ajuda d'última hora a arreglar els últims errors conceptuals.

A tots i a totes els què heu fet que aquest treball es pogués realitzar i acabar:

MOLTES GRÀCIES!

Índex:

1. Introducció.....Pàg. 1,2
2. El marc territorial (*comarca i municipi*).....Pàg. 3,4
3. Causes del poblamentPàg. 5,6
4. Una curiositatPàg. 7
5. Els llocs que han patit més canvis:..... Pàg. 8
 - 5.1.1. La Garriga de principis de segle. La garriga actual.....Pàg.9,10
 - 5.1.2. Una altre perspectiva de la Garriga d'abans i d'ara.....Pàg.11,12,13
 - 5.1.3. Bosc Can TerresPàg.14,15,16
 - 5.1.4. Pont DomaPàg.17,18
 - 5.1.5. Estació amb arribada un tren.....Pàg.19,20
 - 5.1.6. Hotel Doré i Torra "Las Delícies"Pàg.21,22
 - 5.1.7. Carrer Passeig dels Til·lersPàg.23,24
 - 5.1.8. La carretera de l'AmetllaPàg.25,26
 - 5.1.9. L'era de Can SerraPàg.27,28
 - 5.1.10. Carrer del centre xamfrà amb el de la DomaPàg.29,30
 - 5.1.11. El final carrer Calàbria i la carretera de Vic.....Pàg.31,32
 - 5.1.12. La carretera de VicPàg.33,34
 - 5.1.13. La Plaça de l'Església.....Pàg.35,36,37
 - 5.1.14. Can DachsPàg.38,39
 - 5.1.15. "L'Hotel Catalunya" i "El Casinet"Pàg.40,41,42
 - 5.1.16. Casa CarballóPàg.43,44
 - 5.1.17. Casa de Joan Barangé i DachsPàg.45,46
 - 5.1.18. La cotxera de Can SalaPàg.47,48
6. Els llocs que han patit menys canvis:..... Pàg. 49
 - 6.1.1. Barri de Carol.....Pàg.50,51
 - 6.1.2. El riu Congost en el seu pas per sota el pont de la carretera de l'Ametlla.....Pàg.52,53
 - 6.1.3. Escola St. Lluís GonçagaPàg.54,55
 - 6.1.4. Cases ronda del Carril: *can Sala Cortés*.....Pàg.56,57

6.1.5. La ronda del Carril amb l'estació al fons	Pàg.58,59
6.1.6. Perspectiva de l'altre banda de la ronda del Carril	Pàg.60,61
6.1.7. Carrer Bonaire des de la ronda del Carril.	Pàg.62,63
6.1.8. Carrer Bonaire des del carrer Cardedeu.	Pàg.64,65
6.1.9. Carrer Cardedeu.	Pàg.66,67
6.1.10. Carrer Figueras.	Pàg.68,69
6.1.11. El passeig	Pàg.70,71,72
6.1.12. Reforma de la tanca del Balneari Blancafort.	Pàg.73
6.1.13. La font del passeig.	Pàg.74,75
6.1.14. Carrer dels Banys.	Pàg.76,77
6.1.15. Un altre tram del carrer dels Banys.....	Pàg.78,79
6.1.16. Casa can Surell.....	Pàg.80,81
6.1.17. Carrer del Centre.....	Pàg.82,83
6.1.18. La plaça de les Oliveres.	Pàg.84,85
7. Conclusions.....	Pàg.86,87
8. Annex:.....	Pàg.88
8.1.1.- Una tarda amb els avis de la Garriga.	Pàg.89,90,91
8.1.2.- Els canvis del poble en un mapa.	Pàg.92,93
9.- Bibliografia.	Pàg.94

1.- Introducció:

Una de les coses que més m'apassiona en aquesta vida és la història, poder-me fer preguntes sobre el passat, poder imaginar-me com era la vida fa un segle, fa dos, com es vivia, que es feia, com era la societat, la gent, els pobles... tot, m'agrada poder-me imaginar amb el meu entorn habitual però vestida del segle XIX, o potser del segle XV, més igual, poder saber com es devia sentir la gent i com devia viure. Crec que és molt important mirar el passat per entendre el nostre present i imaginar-nos el nostre futur. Si no sabem el què ha passat abans del nostre naixement, com podem pensar amb el que hi haurà després de la nostra mort? Si no hi hagués un abans no hi hauria un després, i gràcies aquest abans, puc entendre els meus avis, els meus pares, i em puc entendre en part a mi, a partir d'això es pot entendre la societat en la que vivim, gràcies al passat podem corregir errors futurs, ja que el què s'ha viscut serveix d'ajuda perquè el que es viurà no s'assembli als mals moments passats.

Un dia vaig entrar en un bar del poble, a la paret hi havia penjades unes quantes fotografies de la Garriga de diferents llocs, si no arriba a ser per els cartellats identificatius del lloc que eren, segurament mai hagués averigüat on eren, aquell dia va ser el primer que em vaig interessar de veritat en el fet de que la Garriga no ha estat sempre com jo l'he vist, i que també ha patit les seves transformacions i per alguns motius determinats. Quan vaig veure la proposta d'aquest treball vaig veure la possibilitat d'investigar aquelles fotografies i els canvis patits, va ser un dels motius de la meva elecció.

M'agrada imaginar-me la vida de la Garriga a principis de segle quan entro en una botiga i veig fotografies d'anys enrera, a vegades en tenen quasi cent, i gairebé sempre són el retrat del lloc on hi havia l'establiment. Crec que és bonic poder tancar els ulls imaginar-te la fotografia en el teu cap, amb tu en aquells moments i sentir la vida de l'època. La Garriga ha estat un poble que ha canviat molt en qüestió d'un segle, i em va agradar la idea de poder treballar la transformació del paisatge que ha patit i les causes d'aquest, i en certa manera era una forma d'apropar-me a la història del meu poble, cosa que crec que es té una mica abandonada, ara no interessa a ningú perquè tenim una plaça de l'Església, perquè la Garriga té tan renom, perquè ha crescut i esta creixent tant... Si que en el global del món han passat coses molt importants que han canviat el curs de la vida de països sencers, però aquí les coses també han anat canviant i ho seguiran fent i és interessant conèixer on vius.

Per tant basaré el meu treball en la comparació exhaustiva de fotografies antigues amb fotografies actuals sobre els mateixos llocs i intentaré esbrinar la transformació del paisatge a la Garriga i els llocs, els canvis que s'hi han produït i a què es deuen. Vam triar aquesta forma de fer el treball per fer-lo més amè, menys

pesat i per donar una visió més clara dels llocs, que només amb paraules no es pot fer. D'aquesta forma, cadascú pot, amb un cop d'ull, situar-se a principis de segle, i amb un altre moment tornar a l'actualitat. I a mi em va agradar perquè és una manera de donar l'oportunitat a la gent de veure les coses des de la mateixa perspectiva que m'agrada veure-les a mi.

Basant la majoria del treball amb fotografies del llibre "*Història gràfica de la Garriga*" i el de "*La Garriga. Crònica d'una destrucció*", i triant les parts del poble retratades que he cregut més convenients, tot i que n'he deixat moltes per posar per no ser tan carregós i repetitiu, d'aquestes he fotografiat el que corresponen a l'actualitat. Després, a partir de llibres i comparant visualment les diferències les he explicat. En alguns casos hi he fet una petita introducció del que era i amb el que s'ha convertit, on les podem troba o el context, ja que he trobat convenient que d'aquestes fotografies es sàpigues, ja sigui per la localització, per la curiositat que desperta o simplement per gust personal.

A part, aquest últims anys ha nascut en el poble un corrent d'escriptors i de persones que es preocupen per explicar les veritats, les coses del poble, sigui amb paraules o amb fotografies, que ens va semblar convenient seguir per basar i fonamentar el treball. Aquestes podien ser unes bones bases per començar la comparació del poble fa un segle amb l'actualitat, i una forma fàcil d'aconseguir fotografies antigues, mirant llibres d'aquests autors. I finalment en l'inici del meu treball vaig assabentar-me de que un ex-alumne del centre, el qual també va treballar i investigar sobre el passat de la Garriga, havia publicat un llibre, que en certs moments i punts, em seria de gran ajuda. Per tant, l'elecció definitiva i les ganes me les van oferir tot aquests ventalls de possibilitats per fer-lo.

Fent-lo espero arribar a respondre la pregunta que tinc en ment des del dia que vaig començar, encara que potser és de fàcil resposta. M'agradaria veure els canvis i la transformació del paisatge a la Garriga i saber-ne les causes. Buscant la resposta m'he topat amb un munt de curiositats i informació que m'ha agradat poder llegir. I per poder trobar la resposta he hagut d'organitzar el meu treball en tres parts, una mica d'introducció i situació al poble de la Garriga. Després una primera part de les comparacions de les fotografies de les que han canviat més. I la tercera i última part la del treball, els llocs que han canviat menys. Així he organitzat el meu treball.

2.- El marc territorial a la Garriga (comarca i municipi):

El municipi de la Garriga es troba a la comarca del Vallés Oriental, lloc comprés entre la plana i els pendents que van des dels confortos del Montseny i els Cingles del Bertí, fins a la Serralada Litoral, formada pel massís de Sant Mateu de Casserres i el Montnegre Corredor i té com a capital de comarca, Granollers.

El poble es situa a l'extrem Nord del Vallés Oriental, pas important entre comarques. El riu Congost, el travessa de Nord a Sud. El terme municipal té una extensió de 19.73 km² i els seu relleu presenta varietats de característiques ben remarcables, que permeten, així, la divisió morfològica en tres zones diferents entre si: *les dos dels confortos de les muntanyes del Puiggraciós i del Montseny, i la plana central on creix la població.*

La Garriga està sota la influència administrativa i econòmica de les ciutat de Barcelona, forma part d'una segona línia de poblacions al voltant d'aquesta, i Granollers. La influència, en molts aspectes, de Barcelona sobre la Garriga i poblacions amb característiques morfològiques i dimensions similars, com ara poden ser Caldes, Cardedeu, l'Ametlla entre d'altres..., s'ha incrementat molt aquestes darreres dècades i ha suposat un traspàs constant de població i d'activitats econòmiques cap al Vallés, una bona creació de les xarxes de comunicacions primàries i una forta pressió urbanitzadora. Aquestes poblacions en aspectes de serveis, depenen de les grans ciutats del Vallés, i estan dins la seva influència econòmica i industrial, una d'elles es l'esmentada ja ciutat de Granollers i un altre cas clar, és el de la ciutat de Sabadell.

Històricament la Garriga ha estat lloc de pas on conflueixen les comunicacions que des del Barcelonès i Vallés, porten a la Plana de Vic i Pirineus. Pel nostre municipi passen les infraestructures bàsiques: la línia ferrocarril Barcelona - Puigcerdà, la carretera C-17, antiga N-152 (Autovia) que uneix Barcelona amb Vic, Ripoll i Puigcerdà. És el principal eix viari que creua el municipi en direcció Sud - Nord, i també és la via amb més trànsit. Esta formada per una via de dos carrils en cada sentit de la circulació. Després també trobem la carretera N-152 (a), que és l'antic traçat de la carretera N-152. Actualment és important perquè uneix Granollers, les Franqueses del Vallés i la Garriga. I d'altres carreteres menys importants poden ser la carretera de Cànoves i Samalús BP-5107, de caràcter local i poc transitada, i la carretera de l'Ametlla del Vallés BP-1432, també amb clara circulació local i de traçat paral·lel a la N-152, és l'antiga carretera d'unió del nostre municipi amb l'Ametlla. Això ha comportat un desenvolupament singular en l'estructura urbana, ja que la millora en els mitjans de transport i de les infraestructures viàries han permès a la Garriga ser no sols un poble de pas, sinó un lloc de residència fixa o secundària per molta gent de Barcelona i rodalies.

Per tant no només hem crescut urbanísticament i també en població és a dir demogràficament, ja que socialment i de cara als censos de població, també ho hem fet.

3.- Causes del poblament:

Tenim notícia de l'arribada de gent a la Garriga des de fa segles, sabem que aquí hi havia una vil·la romana, Can Terrés, de la qual tenim restes que es remunten al segle I aC. I per el què he pogut saber, la primera prova escrita, el primer cens del qual hi ha constància a la Garriga és de 1397, i diu que hi ha 44 cases. Al cap d'un segle just, hi ha només la diferencia d'una cas menys, però el 1553 ja n'hi havia 52, (però no són gaire fiables aquestes dades, perquè es manipulaven, fent constar menys cases de les que realment hi havia per estalviar-se impostos). Es considera que la primera dada fiable es remunta al 1650 quan se'n compten 156 i ja en el 1717 en tenien 787 de comptabilitzades.

El poble va creixent en diferents èpoques del segle. Per exemple, el 1875 comença un creixement urbanístic que duraria fins al primer terç de segle. On tan el creixement de les edificacions per la gent que vivia tot l'any al poble, com els estiuejants, crearen aquests. Però els dos es situen en zones diferents del municipi uns al nord-est i els altres al sud-est, respectivament. El creixement que hi hagué entre els anys 1900 i 1910 fou d'un 22'4%. Del 1911 al 1920, era més baix, el 12'3%, va equivaldre a un menor creixement. Entre els anys 1921 i 1930 l'increment fou d'un 28'3%. En aquesta època Raspall, arquitecte famós de la Garriga proposar un pla urbanístic, cosa que incita el creixement. En conclusió, entre els anys compresos entre 1900 i 1930, la Garriga va passar de tenir 1767 habitants a tenir-ne 3115 i créixer el percentatge d'un 68'9%. D'aquí fins la guerra civil a causa de la crisi econòmica que es patia el creixement es frena una mica. La curiositat està en què en l'època de guerra creix la demografia, degut al fet que era més segur el poble que la ciutat i els que hi tenien una segona residència s'hi traslladaren. Però en la postguerra el creixement baixa i la taxa és d'un 4'1%, 1940- 1950. Del 1950 al 1960 segueix igual que en l'edat anterior, però de 1960 a 1970 hi torna haver creixement demogràfic, amb un 54'3% i 6357 habitants. Fins al 1980 s'estanca una mica. I de 1980 fins ara la Garriga a crescut, en part, gràcies a l'ajuda de la immigració.

La Garriga és una cruïlla de camins entre Barcelona i Vic, cosa que li permet beneficiar-se de les noves infraestructures de comunicació de meitat del segle XIX, fruit de la industrialització. A partir de la revolució industrial, apareix la burgesia, nova classe dominant, que trien la Garriga com a centre d'estiueig, ja sigui per les seves aigües termals, pel seu clima o per la fàcil comunicació gràcies al ferrocarril.

Aquesta presència de la burgesia provoca un gran creixement econòmic, demogràfic i urbanístic en el municipi. El creixement urbanístic es deu aquesta classe social que va construir torres i cases i això dona lloc a un desenvolupament econòmic perquè proporciona treball tant en el sector construcció com el sector del

servei, ja que en la construcció i manteniment de les cases que s'aixecaven aquí, hi treballaven moltes persones del poble. Per tan l'economia va créixer en fer ús dels serveis i de la mà d'obra, majoritàriament de la Garriga en la construcció de les seves vivendes. I el demogràfic es produir quan els senyors deixaven els seu servei aquí per quan hi venien tenir-ho tot net i a punt, i per suposat aquesta gent s'instal·la al poble i formà la seva vida i família.

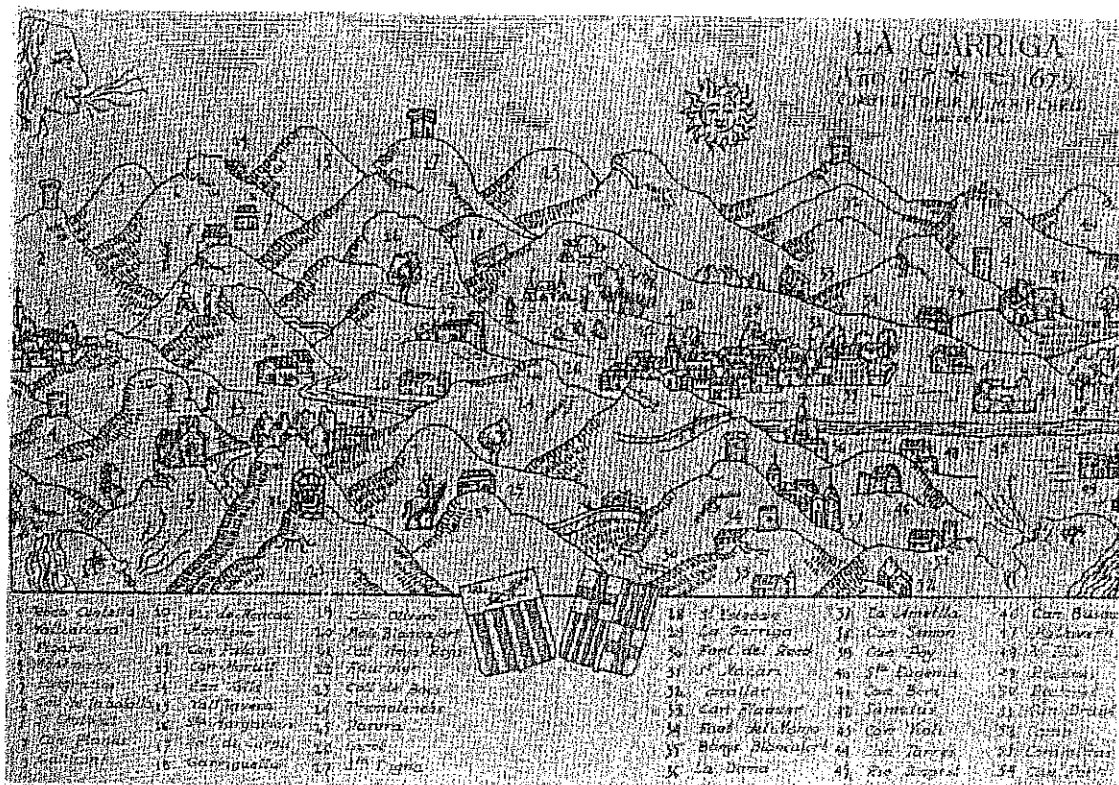
El 14 de març de 1876, s'inaugurà la línia de Renfe Granollers - Vic que passava per l'est del nucli urbà del nostre municipi. Pretenia donar sortida al carbó de les mines Surroca i Ogassa seguint els rius Ter i Congost i arribà a Sant Quirze de Besora i a Sant Joan de les Abadesses. La línia, des dels seus inicis, enregistra més trànsit de passatgers, que no pas de mercaderies. Un altre tret que ens indica la gran influència que va tenir el tren en el creixement de la població.

Els factors més destacats del desenvolupament demogràfic i econòmic de la Garriga, el primer que va tenir grans conseqüències de cara al poble en l'actualitat és, des de l'arribada del ferrocarril fins a la guerra civil, que es basen en l'estiueig i el turisme, (dades i explicació feta més amunt). És en aquest moment quan ja es comença a perfilar dues zones de creixement diferents: *cap al sud-est (passeig i ronda Carril), on hi ha segones residències dels burgesos de Barcelona. I la de cap a l'oest del nucli urbà.* Juntament amb això hi ha el desenvolupament del sector balneari que es produir el segle XIX. A partir d'aquest punt observem que la Garriga comença a tenir dues cares, la de pagès durant l'any, i a l'estiu sorgia una altre vida dedicada al turisme que canvia parcialment el poble.

Podríem dir també que la Garriga va créixer considerablement quan es va desenvolupar el sector industrial en el poble. A més a més, durant la última meitat de segle, molta gent de Barcelona ciutat han canviat el seu lloc de residència per la dels pobles veïns, que formen la corona de Barcelona. I en aquests moviment la Garriga n'ha sortit bastant afavorida i encara actualment passa que el municipi creix a causa de l'arribada dels barcelonins que deixen la gran ciutat, el soroll, la contaminació... per instal·lar-se en el poblet, on els nens poden sortir a jugar al carrer, on l'aire es més sa i el soroll no és tan intens i durador.... Tot i que les seves feines segueixen en la ciutat, creen les seves llars i les seves famílies aquí. Per sort o per desgràcia, això comporta les grans dimensions que la Garriga esta assolint.

4.- Una curiositat:

Buscant fotografies pel treball vaig topat amb aquesta curiosa fotografia d'un plànol orogràfic de la Garriga i els seus voltants, datat de l'any 1679.

Observem que els números situats a la part inferior del plànol, es corresponen amb els que apareixen distribuïts per tot el plànol, i indiquen els voltants de la Garriga.

El nostre municipi està representat en el número 29, al centre. El Figaró és el número 3 el conjunt de cases situat a l'esquerra de tot, on només se n'ha representat una part, com a un dels pobles propers al nostra. En el número 42 hi trobem Samalús, una de les altres poblacions pròximes a la Garriga, al lateral dret de la imatge. I també com a un altre municipi proper al nostra, trobem la Ametlla, al número 37, situat cap a la part inferior dreta del plànol.

També apareixen llocs i cases tan significatius com el Puiggraciós, n°5, la Fournier, n°22, Santa Digna, n°27, la Doma, n°36, Can Violi, n°43, Can Tarrés, n°44 i els Banyes Blancafort, n°35, entre de molts altres.

5.- Els llocs que han patit més canvis.

5.1.1.- La Garriga de principis de segle. La Garriga actual:

Aquesta fotografia ens mostra una panoràmica parcial de la Garriga des del bosc de Can Fournier, l'any 1918.

Panoràmica del mateix lloc fa uns anys.

Diferències:

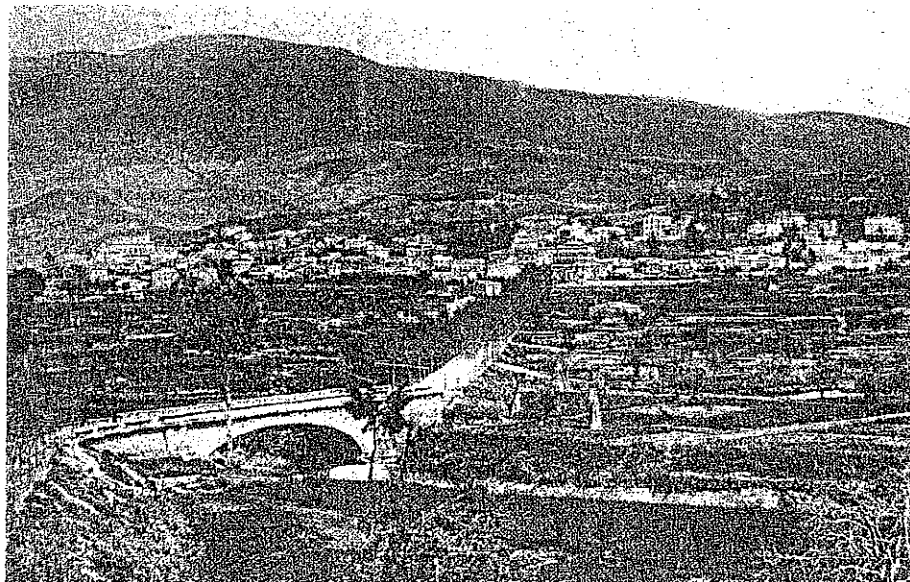
Podem observar grans canvis a la Garriga, on destaquem la urbanització d'espais verds i que la majoria de les edificacions i construccions, ja siguin cases, blocs de pisos o fàbriques, han estat construïts en molts dels espais verds, o zones de conreu, dels que gaudia la Garriga a principis de segle. Es mostra un gran canvi del verd típic dels pobles rurals, (el municipi a principis de segle), a un poble, que pràcticament podríem catalogar com a ciutat, que té preferència pel ciment i l'asfalt, (la Garriga actual). Ha canviat el seu color verd, les seves zones agrícoles, els seus camps, els seus boscos.. pel color fosc de l'asfalt, dels edificis, de les noves construccions.

Ressalta clarament l'expandiment del poble i la transformació de les cases. L'església, i alguna dels les torres modernistes, són les úniques construccions que són pràcticament iguals, ara, i fa un segle.

Aquí es demostra , un cop més, el què la gent esta cansada de sentir a dir, la Garriga ha crescut molt al darrer segle, degut a la seva situació geogràfica, al clima, a les aigües termals, a l'arribada del ferrocarril i les indústries... o molts factors diferents. Però el més cert de tot, és que ja no només es reflecteix al nombre d'habitants, sinó també a les cases, pisos, carreteres, serveis... en definitiva un creixement del poble en general.

En conclusió, la Garriga, ja sigui per estadístiques, o a cop d'ull mirant les fotos, s'observa un canvi notable en el paisatge urbanístic. Però sempre s'ha de tenir en compte que ha anat fent creixements més o menys notoris depenent de l'època de la història del què es parla. Mai hem d'oblidar que l'urbanisme és el reflex del creixement de la població, i aquí veiem un augment bastant significatiu.

5.1.2.- Una altra perspectiva de la Garriga d'abans i d'ara:

Perspectiva de la Garriga des del turó de Can Burbó, l'any 1910.

Perspectiva del mateix lloc, fa pocs anys.

Diferències:

Entre aquestes fotografies ha passat gaire bé un segle. Com a elements identificadors de la gran transformació que ha patit la Garriga, podem destacar la carretera d'accés al poble, que té la seva fi al balneari Blancafort i el pont de la carretera que va cap a l'Ametlla.

Aquest dos han patit grans canvis. Antigament el pont estava situat a un extrem de la població, i marcava l'acabament d'aquesta. Actualment hi ha un polígon industrial que abarca els dos vessants del riu. I pel què fa a la carretera, ha deixat de ser una simple carretera de terra i al marge del municipi, per convertir-se en l'accés directe que comunica l'Ametlla la Garriga. A més a més constitueix un gran eix viari entre la carretera C17 i el polígon industrial de Can Illa, la qual cosa la converteix en un lloc de pas de vehicles de mercaderia pesada i camions.

Com a elements diferenciadors observem la desaparició de camps de conreu, la petita part de bosc al marge més exterior del riu, respecte el poble, i els arbres que adornaven l'antiga carretera, tot això en benefici dels sistemes de comunicació, com la C17 i la carretera que travessa el polígon industrial de Can Illa. I, per descomptat, el que és més obvi en aquest treball, l'expansió de les construccions de caràcter residencial i industrial.

És a dir, la Garriga a partir del què era el nucli urbà de l'any 1910, ha patit un eixamplament del poble cap a l'Ametlla i cap a la muntanyes, residència actual de gent adinerada o de treballadors que busquen la tranquil·litat i la pau que respira la zona. Cap a la muntanya podem observar les grans edificacions, tan residencials com escolars, ja que hi ha dos escoles un institut públic situat en aquest sector, i són l'escola del Puiggraciós, el Tagamanent i l'IES Manel Blancafort.

Aquest polígon industrial és majoritàriament de fàbriques de mobles, un altre factor destacable de l'interès que actualment provoca la Garriga cap als turistes i curiosos. Aquesta tradició mobiliària comença amb una petita fàbrica el 1925, i els anys cinquanta, el nombre de tallers dedicats al moble havia augmentat, tot això anava acompanyat del creixement del comerç a la Garriga. Podem considerar la dècada del seixanta com l'època gloriosa, i va paral·lela al desenvolupament de l'economia del país o/i el poble. Actualment es comptabilitzen uns 36 tallers i unes 30 botigues de mobles. Aquests construeixen bàsicament cuines i dormitoris. Per tant, puc acabar esmentant la fama de la Garriga, arreu del país i en alguns països estrangers, gràcies a la popularitat i qualitat de la seva indústria mobiliària.

També m'agradaria esmentar, per la informació que he pogut recollir, els anys compresos del 1906 al 1910, s'esdevé una gran època de creixement degut als nombrosos permisos de construcció de vivendes concedits per l'Ajuntament. I el 1910, com ha mínim s'autoritza i es dona permís per a construir unes quinze cases, centralitzades, bàsicament, al voltant del passeig i del centre del poble.

5.1.3.- El bosc de Can Terrés:

Paisatge del bosc de Can Terrés l'any 1930.

El bosc de Can Terrés en l'actualitat.

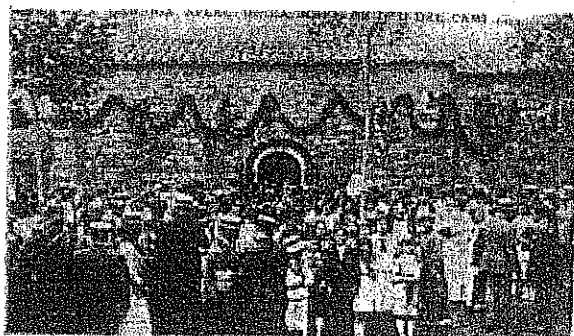
Curiositat:

Està situat al sud de la capella romànica de la Mare de Déu del Camí, entre la moderna carretera de Barcelona a Puigcerdà i la riera del riu Congost i travessat pel torrent del Malhivern. La seva grandor no era pas superficial, estava compost, bàsicament per roures i alzines, i també hi havia algun pi i altres arbres abundants al sotabosc, com galzerans, esparregueres i bardisses. Les grans soques dels roures i les alzines centenàries, aixecaven una espessor de branques i fulles, que aturaven la llum. En conjunt creava un dels tresors de la Garriga, i pel que es diu, un lloc únic a Catalunya.

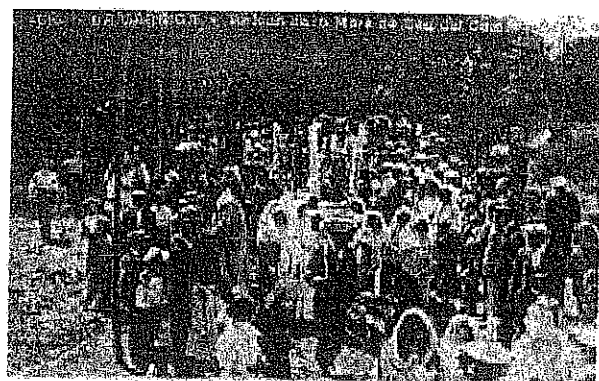
El dia 8 de setembre si celebrava, en el bosc i en la capella de la Mare de Déu del Camí, la festa de la Nativitat de la Mare de Déu, vulgarment dita, *la festa del bosc*. La cerimònia consistia primerament en fer una missa al mateix bosc, encara que després també es fes a la porta de la capella. Anava seguida d'una processó per dins del bosc, i estava composta pel cor, noies que portaven garlandes, poms de flors i ciris, els mossos d'esquadra amb arma i barret de gala, i al darrera, els sacerdots i el seguici d'assistents. Al migdia hi havia dansa a la plaça que s'havia muntat al mig del bosc. Aquest mateix lloc, per la tarda hi havia ballades, la més popular *la batalla de paperets i serpentines*. Al vespre hi havia un espectacle amb una especial il·luminació. Aquesta festa durà prop de vint anys i dona molt renom a la Garriga, ja que hi assistien gent de pobles i comarques veïnes.

Es creu en la hipòtesis que a conseqüència dels nombrosos assistents garriguencs, estiuejants i forasters en la ja anomenada Festa del Bosc, feu possible que els organitzadors d'aquesta acabessin la festa amb al final de l'estiu amb una representació teatral a l'aire lliure. Aquesta se li donà el nom de Teatre de la Naturalesa. Només es duqué a terme en dos dates, el 1911 i el 1914.

Actualment, del gran bosc de principis de segle, només en queda una petita franja d'alzines a prop del torrent del Malhivern, davant de la Capella. Amb la desaparició del bosc, es perden totes les tradicions envers aquest lloc com per exemple anar a passejar-hi el primer cop d'estar a la Garriga. El bosc va ser un altre factor que portar gent al nostra poble, ja que tenien un caràcter molt romàntic que creava adeptes i feia, a més a més, créixer el prestigi de la Garriga, bàsicament com a punt d'estiueig. I per si fos poc, la premsa de Barcelona l'esmenta molt, creant així més curiosos que la venien veure.

Fotografia del què era l'antic aplec de la Mare de Déu del Camí.

Mostra de l'antiga processó de l'aplec de la Mare de Déu del Camí.

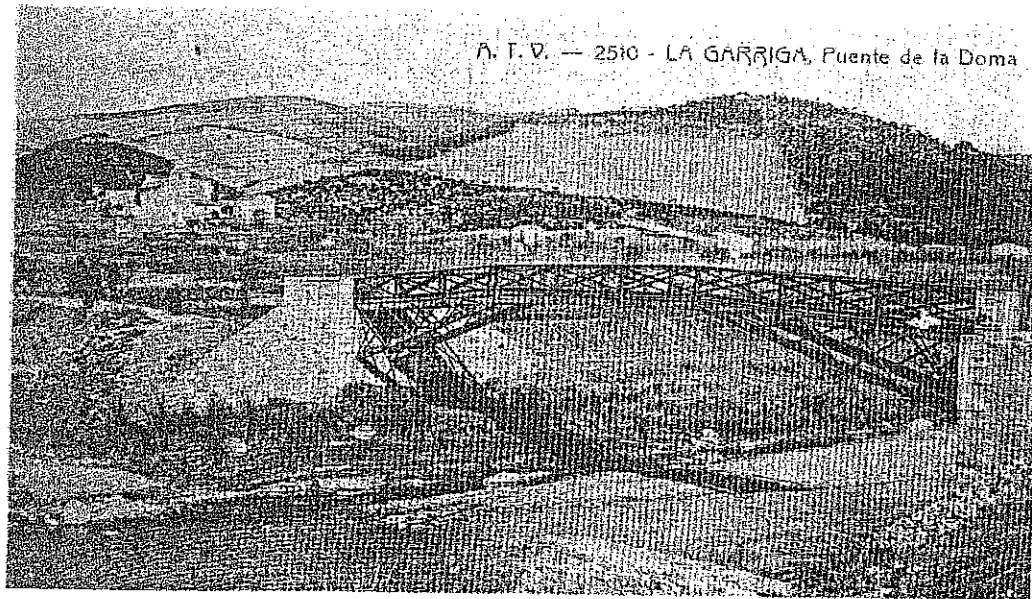

Dos fotografies del Teatre de la Naturalesa. Observem la gran aspectació que creava.

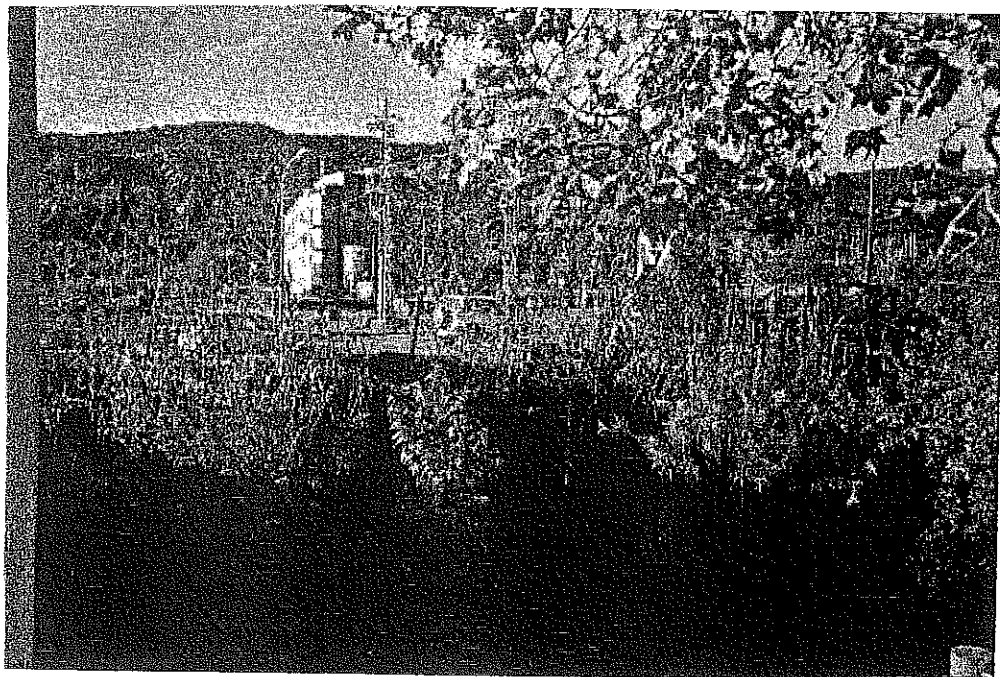
Diferències:

Com a diferències destacades trobem la reducció de terreny del bosc i en el mal estat en que es troba actualment, ja que hi ha zones en les que són evidents les deixalles humanes. A més a més ara no hi va pràcticament ningú a passejar i ni molt menys a contemplar la seva magnitud i la vellesa esplendorosa que el va fer tant característic. Ara simplement és una vella llegenda. Ha passat de ser un bosc admirable a principis de segle, a un bosc mig desconegut.

5.1.4.- Pont de la Doma:

El pont vell de fusta de la Doma l'any 1911.

Actual pont, ara amb construcció de ferro.

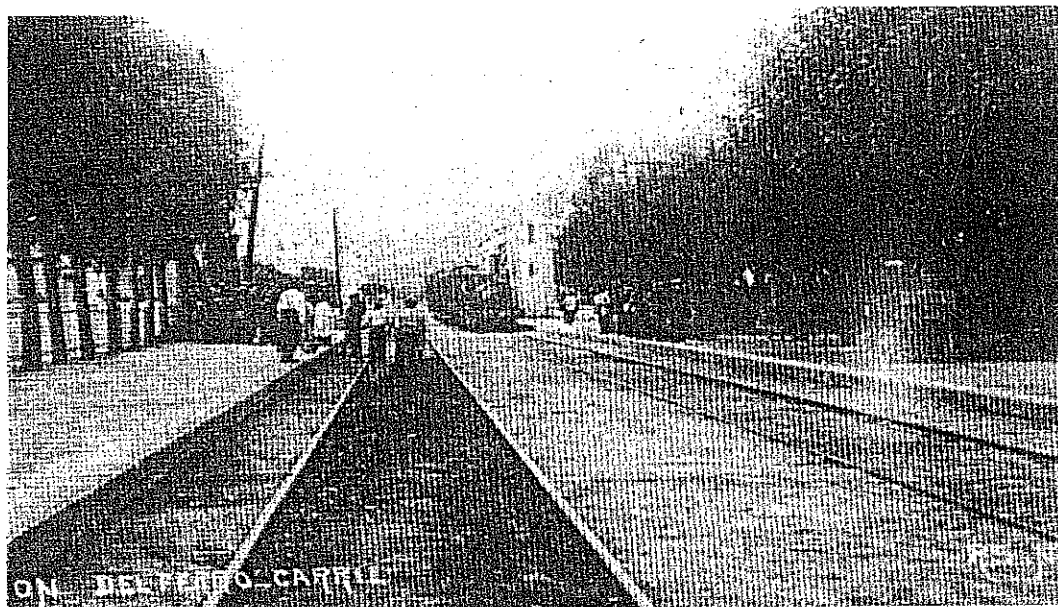
Diferències:

Podem observar el cementiri de la Doma al fons ja que en aquella època, després del pont només hi havia camps, actualment hi ha un polígon industrial força petit comparat amb el altres dos, cases i un bloc de pisos. Observem, per tant, la verdor característica de l'època, en aquest tram de poble. En aplanar les terres del costat del riu, per edificar-hi, van fer més estret el seu cabal.

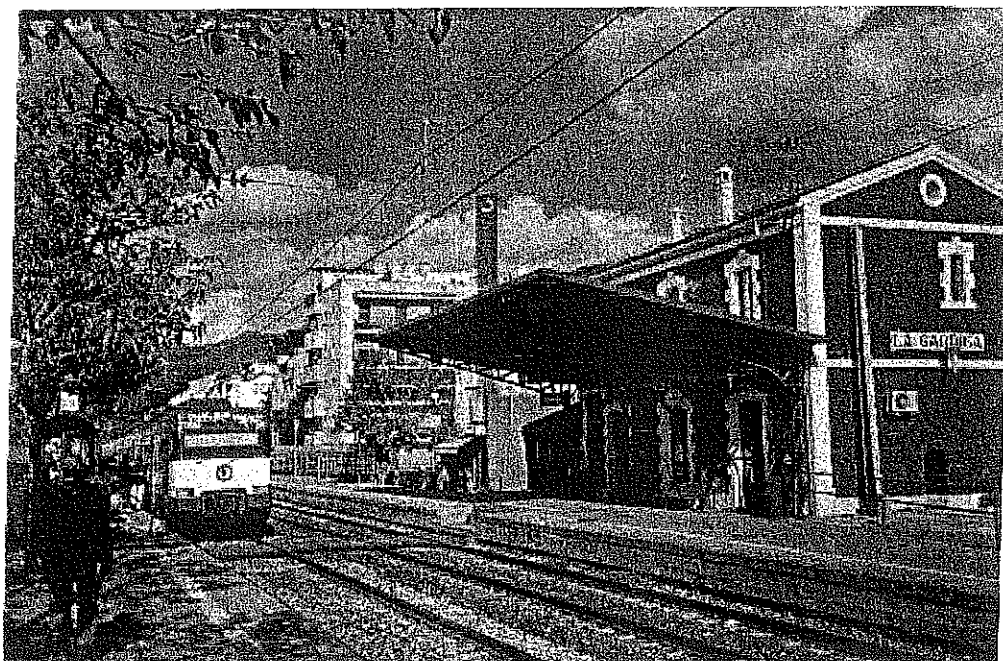
Actualment el pont és de ferro, però va costar anys d'insistència que el canviessin. La primera data de la que tenim constància d'interès per intentar canviar el vell pont de fusta per el nou pont de ferro, es remunta al 1911, quan s'acorda buscar recursos per fer la construcció del nou pont, en vistes del perill que aquest oferia per el seu estat ruïnós. El 14 de novembre de 1916 s'acorda amb la Mancomunitat de gestionar la construcció del pont de ferro. Però no fou fins el 20 de març de 1920, que es comunicar la intenció de complir l'expedient que s'havia obert per reformar el pont de la Doma s'havia aprovat, i es va acorda averiguar el preu del cost de les obres, i un cop sabut s'obriria una subscripció pública per ajudar amb els gastos. Al 1921 un cop estimat el preu de les obres, el tinent d'alcalde Federic Wynn desplega una càlida activitat, endegant la col·lecta de donatius. L'obra costa 35.000 pessetes de l'època, 12.400 ptes. provenien de donatius fets per els estiuejants, 8100 ptes. foren els donatius que aportà el poble de la Garriga i les 15.000 ptes. restant les aportà l'ajuntament.

Al fons de la imatge del pont el 1911, observem la Doma, i la vegetació que la rodejava, veiem amb claredat la muntanya i els camps que l'envolten, ara, gaire bé no es veu, ja que la construcció d'un bloc de pisos dificulta la seva visibilitat, i tenint en compte, les canyes i les plantes de vora el riu, que també dificulten la visibilitat de la Doma des del mateix punt que a principis de segle.

5.1.5.- L'estació amb l'arribada d'un tren:

L'estació de la Garriga l'any 1913-1914, i l'agent que s'espera són militars esperant la visita d'alguna personalitat important.

La mateixa situació, del tren que ve de Vic i et porta cap a Barcelona.

Diferències:

Primerament veiem el grans i significatius canvis que han sofert els trens durant la seva modernització tecnològica. En la foto de primers de segle, encara podem observar que el tren era de carbó, ja que s'aprecia el fum de la xemeneia. I actualment són elèctrics, per tant no tenen aquest tret característic dels primers trens.

El què no ha canviat gens són les dues vies que hi ha, tot i el gran increment de gent que agafa cada dia el tren per anar a treballar, estudiar o simplement de compres a altres ciutats. Però el què si s'ha fet és la construcció d'una via morta on molts trens acaben els seus viatges. On abans hi havia el magatzem de l'estació ara hi ha l'aparcament de cotxes, ja que a causa d'un bombardeig en plena guerra civil va ser totalment destruït, i més tard ja no va tornar a ser fet, suposo que era força innecessari. L'estació, després del bombardeig de 1939 va ser reconstruïda, és a dir que l'estructura externa i interna de l'actual estació de tren, no és pas la mateixa que la del l'any 1914.

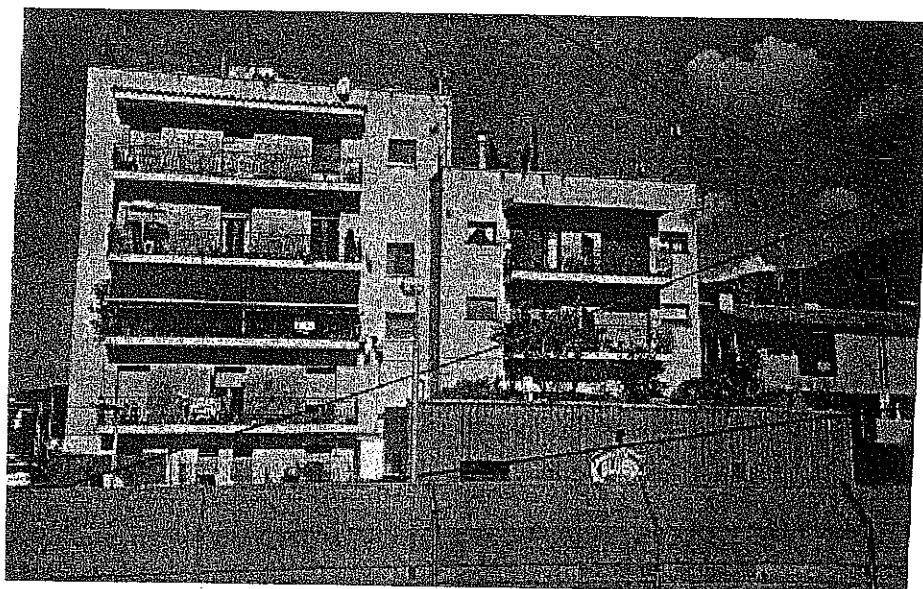
La tala dels arbres de la paret dreta de la via, davant de l'estació, és un tret rellevant, ja que ens mostra la poca sensibilitat que té aquest poble per les zones verdes i l'afecció que té a l'asfalt. Pot ser que la gent no valori aquesta petita cosa, però com ja he esmentat abans, coses com aquestes són les petites mostres del pas d'un poble agrari, verd, replet de naturalesa, per donar pas a un poble- ciutat, brut, asfaltat i sense a penes color. Per a mi això és com una petita mostra de que si no podem ni conservar uns simples arbres, com conservarem camps i boscos.

Pel què fa a la resta, veiem la modernització i el creixement general de l'estació, igual que la via.

5.1.6.- Hotel Doré i Torre "Las Delicias":

Carrer ronda del Carril N° 45, edifici a les faldilles de l'estació. 1935.

Actualment, bloc de pisos.

Diferències:

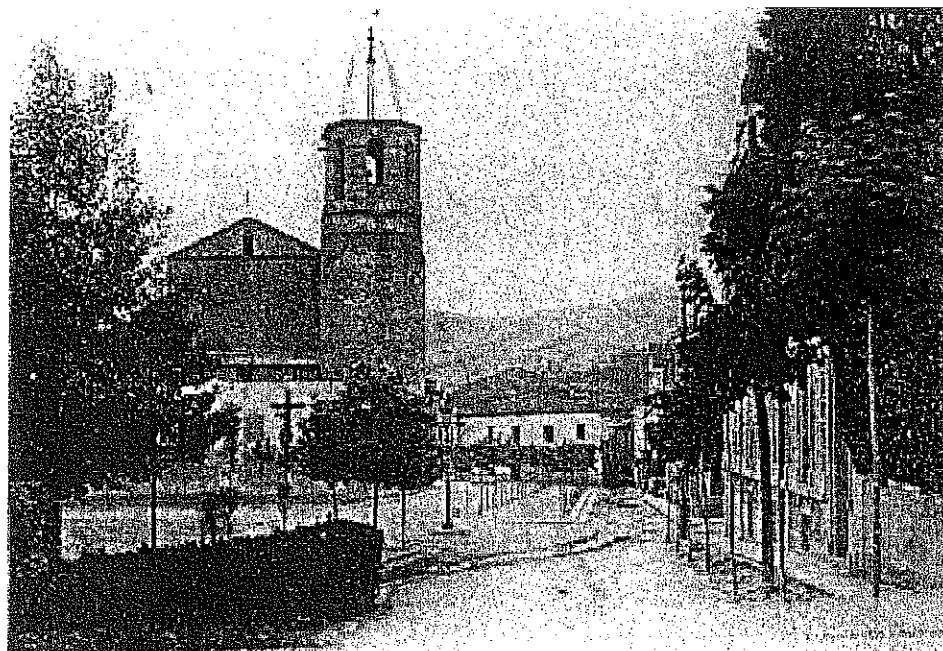
Abans de començar l'anàlisi cal destacar que a la fotografia de 1935 podem observar una gran edificació, però que en realitat en són dues. La part més alta de l'edifici, que correspon a l'esquerra, era l'Hotel Doré, i la part més baixa, situada més a la dreta, és la Torre "Las Delicias". És a dir, que a l'hora de comparar ens haurem de fixar en cada edificació per separat i no en conjunt.

La reforma de l'antic Holet Doré, edifici de més a l'esquerra de la fotografia el que és més alt, va donar pas, com era normal, a pisos petits. El 1966 s'aprova el Pla General d'Ordenació Urbana de la Garriga, i és quan l'hotel i residència de Joan Crusellas dona pas als pisos. Està situat com les cases dels burgesos barcelonins al Ronda del Carril, al costat de l'estació.

En la part de l'edifici actualment hi ha els pisos, però on abans hi havia un pati, ara és un local, on anys enrera s'usava com a discoteca o pub musical. Observem que a penes conserva res del seva primera construcció, només la distribució de les finestres, tes de grosses i una de petita al marge dret, vist des de la perspectiva de la fotografia. En la reforma a la totalitat de l'edifici es va perdre tota l'essència de l'antic hotel igual que el seu revestiment. Fins i tot ha perdut el trosset de jardí que tenia.

La Torre "Las Delicias" és la situada més a la dreta, l'edifici més petit. Aquest li passa exactament igual que a l'Hotel Doré. Va patir unes reformes que canviaren i destruïren qualsevol dels signes que la distingien. Actualment, a partir de la modificació que va patir l'edifici, no ha hi cap dels trets característics de l'estil eclèctic que se li va donar l'any 1908 en la seva construcció. És una altra casa externament canviada al llarg dels anys, a causa del creixement i amb intenció d'aprofitar terreny. Segueix la mateixa pauta que l'Hotel, la seva reforma esdevenir pisos, aquest més petit i per tant hi ha dos finestres grans i una de petita. Comparteixen el sostre del local com a jardí. És d'esmentar que la discoteca porta anys tancada i pel què es veu, li en queden uns quants més, els motius del seu tancament només el sap l'Ajuntament, ja que no és l'únic local musical que es tanca al poble, i actualment no n'hi ha cap, per tant jo no sé els motius del perquè no n'hi ha.

5.1.7.- Carrer Passeig dels Til·lers:

Carrer que comunica el centre del poble amb l'estació i la Ronda del Carril a principis de segle.

La verdor de l'actual tram.

Diferències:

Pot ser una de les poques zones verdes actuals a la Garriga. És un mini jardí ple de flors, gespa i arbres. Va ser creat el 1946. El podem localitzar al Passeig dels Til·lers, entre la Ronda del Carril i el carrer Cardedeu. En aquests hi podem trobar un petit estany amb peixos d'adorn i algunes plantes d'aigua, ja que aquest jardins fan la funció de jardí paisatge. I al llarg de la seva vida, s'ha anat modificat, la última de les quals tenim constància va ser el 1996.

Canvi radical des de principis de segle fins ara. El carrer està totalment asfaltat, el jardí ha esdevingut una capa de massa verda que impedeix veure l'església, amagada darrera seu. Al fons a part de veure's l'església també s'aprecia el passeig dels til·lers, actualment tapada la visió per els cotxes i per les branques plenes de fulles dels arbres. A la dreta les reformes que han patit les valles de la casa cantonera, l'enrajolament de la vorera i l'asfalt del carrer, més la extrema verdor del jardí, causa un paisatge totalment oposat al de principis de segle.

Al mig del jardí hi ha l'estàtua dedicada a Anselm Clavé reconegut músic, poeta i polític, creador dels Cors Clavé. La escultura en forma d'autoretrat el presideix estar aquesta en el mig del jardí.

5.1.8.- La carretera de l'Ametlla:

Aquesta carretera l'any 1915.

En l'actualitat la carretera de l'Ametlla.

Diferències:

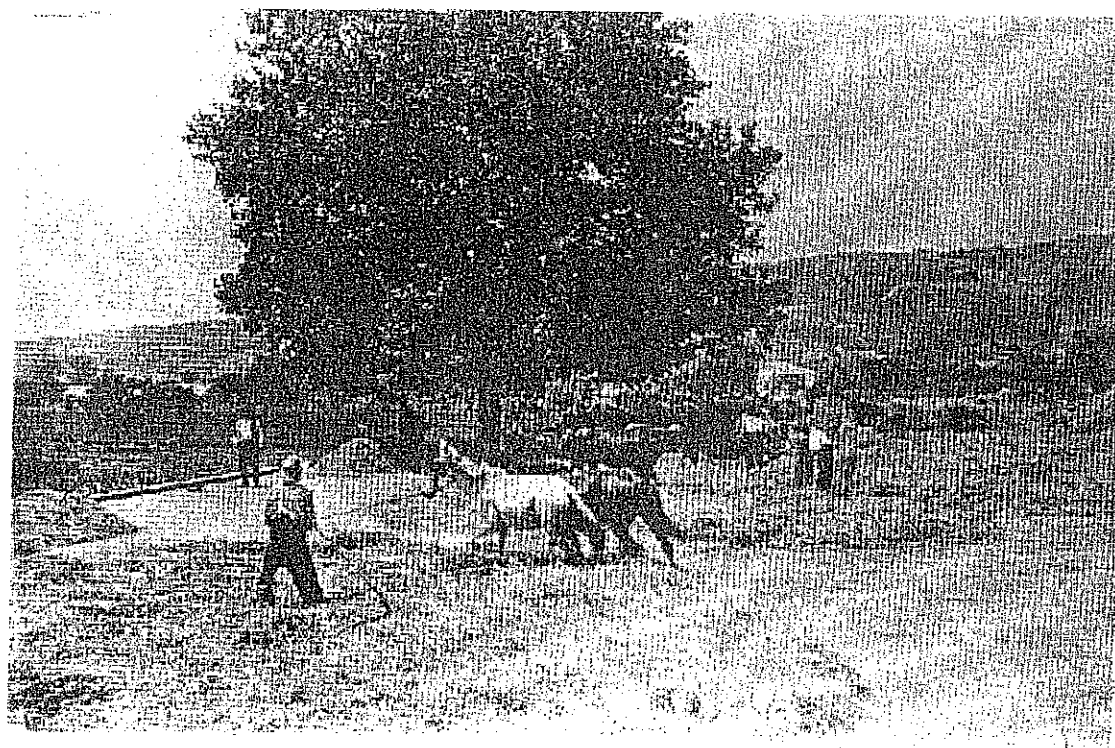
Vist des d'aquesta foto, l'únic que es conserva des de principis de segle és l'estructura del carrer, la majoria dels arbres i la casa de la dreta i una de més al final de la foto. Els camps i algunes de les cases han estat destruïdes per edificar-hi pisos i altres cases.

Aquest tram de la Garriga és una imatge més del pas del poble rural al poble urbà. El terra s'ha asfaltat, s'han fet voreres, s'han posat senyals de trànsit, il·luminació, comerç, cotxes....

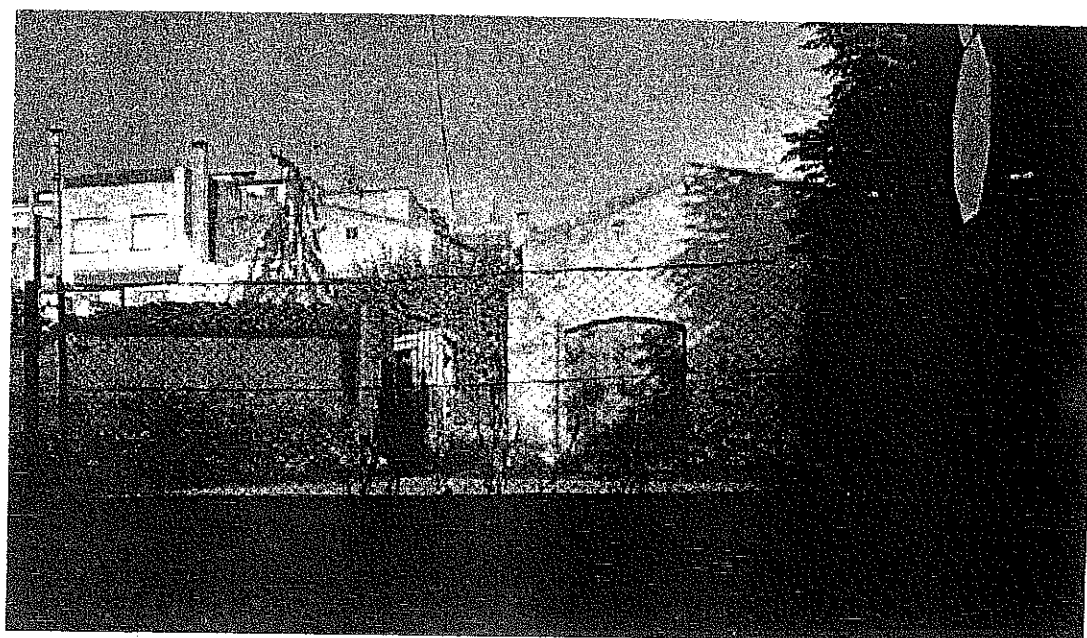
La carretera de l'Ametlla, en l'actualitat, és la carretera que uneix més directament la població veïna de l'Ametlla i la Garriga, cosa que fa que sigui bastant transitada i sigui un punt important de cotxes, per això en part es deu el seu gran canvi.

D'aquesta carretera en surten carrers més petits i totalment edificats que estan al darrere del centre del poble. També és travessat per la carretera nova, una altra carretera bàsica del poble que la talla de punta a punta i gran pas de vehicles.

5.1.9.- L'era de Can Serra:

L'antiga era de Can Serra l'any 1910.

L'era en l'actualitat que està a la cantonada del carrer de la Doma amb el carrer St. Francesc.

Diferències:

Aquestes fotografies ens donen una clara visió de les dues Garrigues, la de principis de segle, rural, que vivia de la terra, pagesa... i la Garriga urbana, industrial, urbanitzada del segle XXI. Com ja he esmentat aquesta era està situada a la cantonada del carrer de la Doma amb el carrer Sant Francesc, és a dir al centre del poble. Abans era un simple camp. Per veu d'avis del poble, puc saber més o menys que el primer nucli urbà de la Garriga estava enfocat més cap a la Plaça de l'Església i a partir d'aquí es va anar expandint.

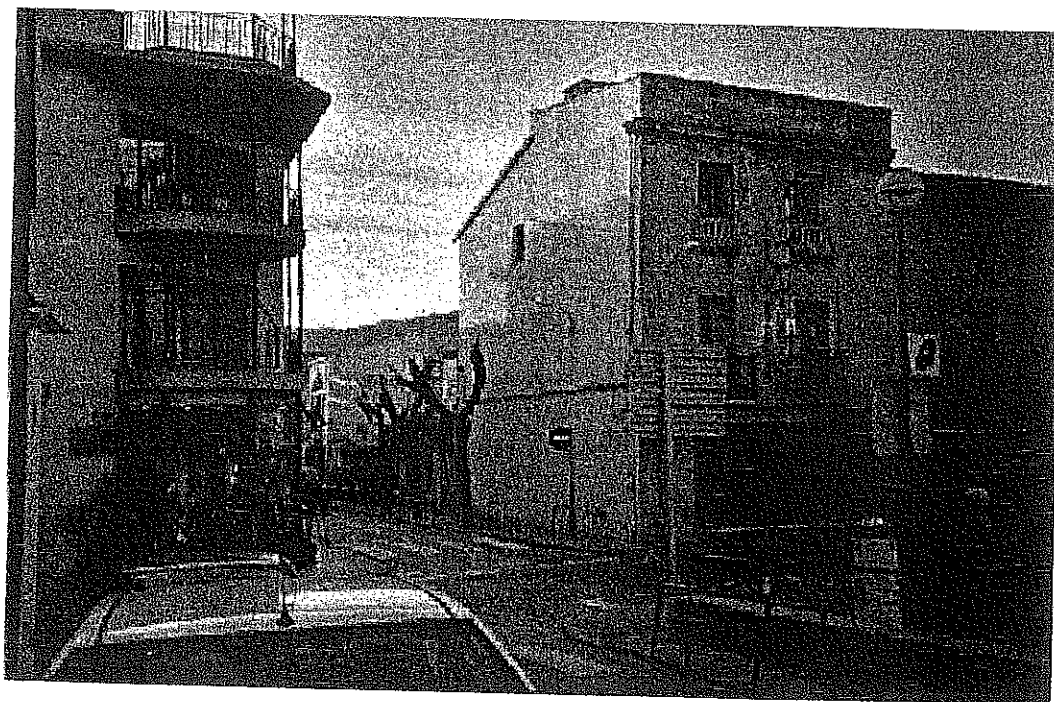
El 1910 aquest terrenys servien per conrear, eren camps, ara està tot totalment edificat. D'aquesta zona a penes es conserva cap zona verda, ja que al ser al centre del poble els terrenys s'aprofiten més aviat per fer cases altes de més d'una planta i pisos que no pas cases de planta baixa i jardí. Podem comptar-los els que hi ha. Per exemple, un pertany a una floristaria on tenen les seves plantes.

Aquesta casa típica rural, amb l'era i el verd com ha color dominant, ha donat pas a la modernització del poble. És a dir, tota la zona de camps d'aquesta, ara està ple de cases, pisos... està situada en el centre del poble, i per tan part de les terres formen avui part de la vida quotidiana de moltes persones.

5.1.10.- El carrer del Centre xamfrà amb el de la Doma:

Carrer del Centre, xamfrà amb el de la Doma, el 1910.

El mateix carrer ara.

Diferències:

En aquest tros del carrer del centre sí que hi ha un gran canvi, veiem que les cases, o han estat reformades, enderrocades o mig conservades tal com eren. La diferència és notòria en aquest tros, si que sembla que han passat els anys, les cases són diferents, les seves façanes, els canvis generals i típics del pas del temps del carrer...

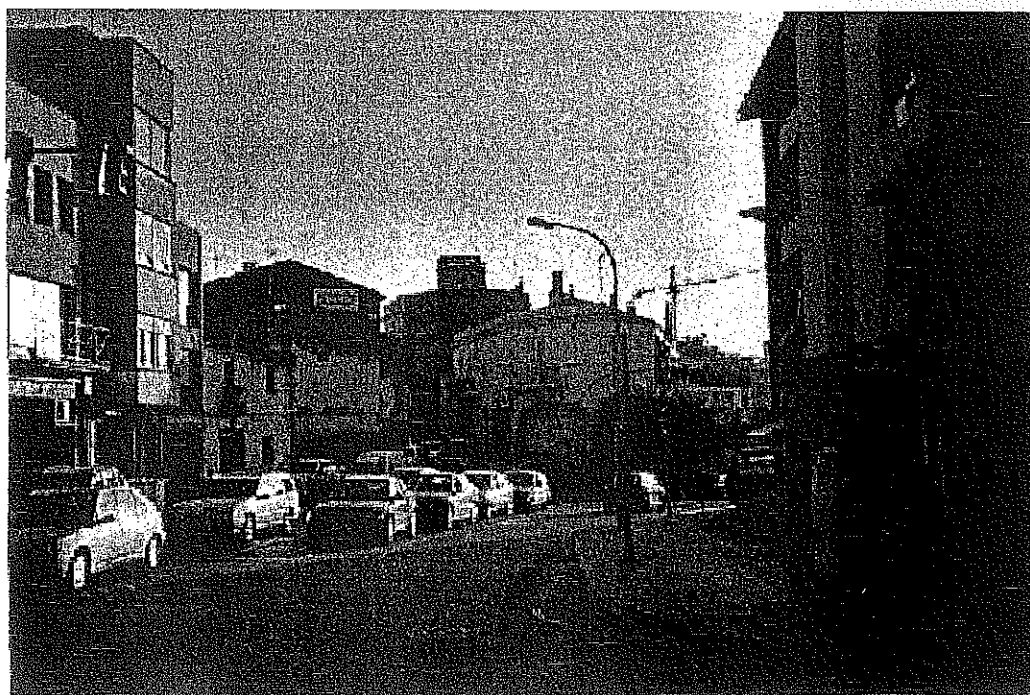
Pel què se sap, per poder obrir el carrer de la Doma, per poder fer-ne ús i dur a terme la seva construcció, l'Ajuntament de la Garriga hagué de adquirir la casa de Josep Reig per enderrocar-la i poder fer passar per allà el carrer. El Ple Municipal de 1926 votar a favor de la proposta i la dugué a terme, creant així aquest carrer. Aquesta casa és la de més a la dreta, al 1910 a la porta s'hi trobava la seva família, poc temps després s'hi podia veure el carrer que encara actualment existeix.

Moltes de les cases, com les de la dreta, encara mantenen la seva estructura externa, encara que potser en algunes s'hi van fer algunes petites remodelacions per poder posar els seus negocis, com les dues primeres. Altres, com la de l'esquerra, van ser enderrocades per fer-hi, una vegada més, pisos.

5.111.- El final del carrer Calàbria i la carretera de Vic:

Indret on conflueixen els dos carrers, l'any 1915.

Aquest mateix tram aquest any.

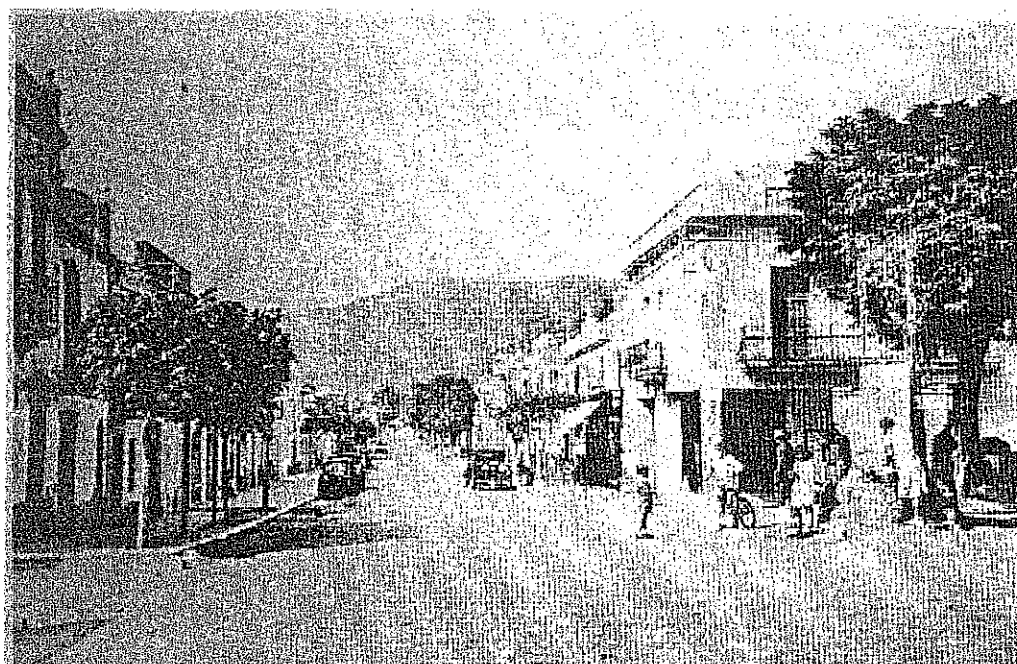
Diferències:

Veiem clarament la carretera de Vic, que uneix la plana de Vic amb Granollers i Barcelona, les ciutats importants i que influeixen a La Garriga. Al fons, més discret, es deixa veure el carrer Calàbria, que és la tercera i última part de denominat Carrer Major. Aquest acaba formant part de la carretera de Vic.

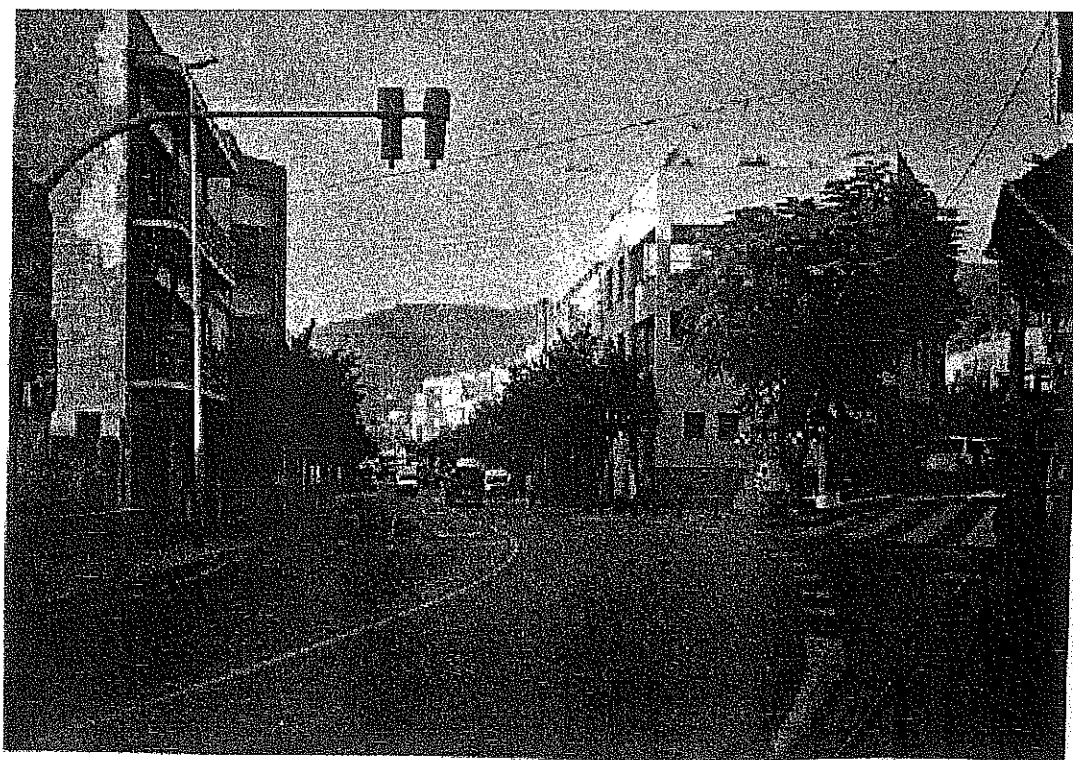
Quines diferències podem observar? Les comunes en la majoria de fotografies del treball, la modernització del tram, arriba l'asfalt acompanyat dels cotxes i de la gent, arriba la modernització de la zona amb l'enderroc de cases per fer-ne pisos, aprofitant així el terreny. A la dreta de la fotografia, es va edificat, desapareixent el què hi havia abans. A l'esquerra, igual, s'han perdut cases per fer pisos i les poques cases antigues que hi ha estan totalment deteriorades i una fa poc ha estat tirada a terra.

Al fons hi podem veure la torra de Can Company, que no ha canviat pas gens amb el transcurs del segle. La distribució, tant de les edificacions, com el traçat de la carretera, és el mateix, la mateixa estructura inicial però amb petits canvis i remodelacions.

5.112.- La carretera de Vic:

Retrat de l'any 1930, la carretera de Vic.

Aquesta mateixa carretera avui en dia.

Diferències:

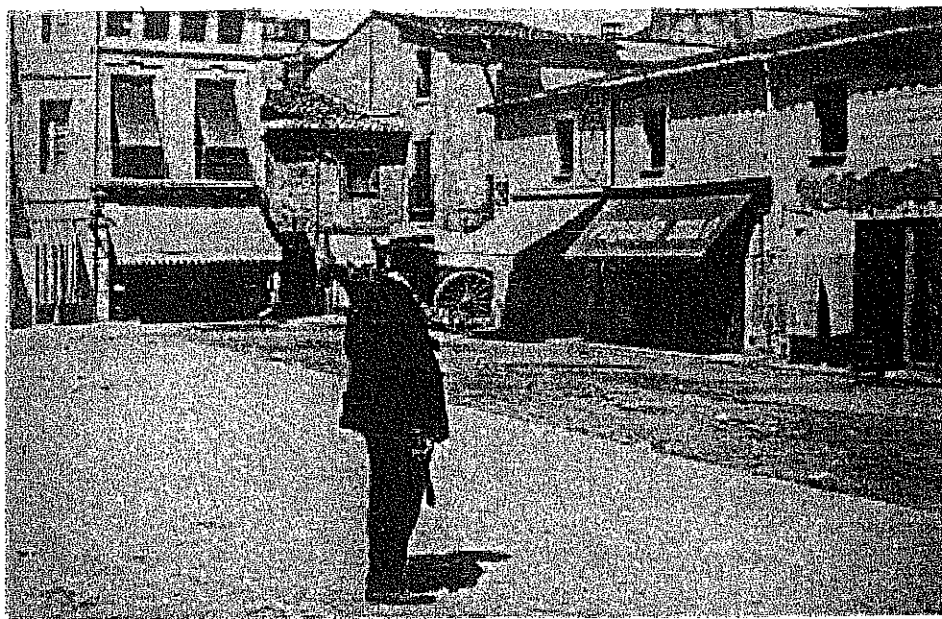
Les úniques coses que fan que sapiguem que són fotografies del mateix lloc, són els arbres del marge de la carretera, la font i l'arbre gran del seu darrera, perquè el resta està pràcticament canviat, les cases quasi cap és l'originària d'aquella època.

Observem la poca aflluència de cotxes que hi havia al 1930 en aquesta carretera que tan important és avui en el poble, igual que va ser-ho a la seva hora. La visibilitat és molt bona, la carretera sembla poc atapeïda i força gran, en canvi ara sembla que hi hagi moltes coses i que la carretera sigui més petita del què és.

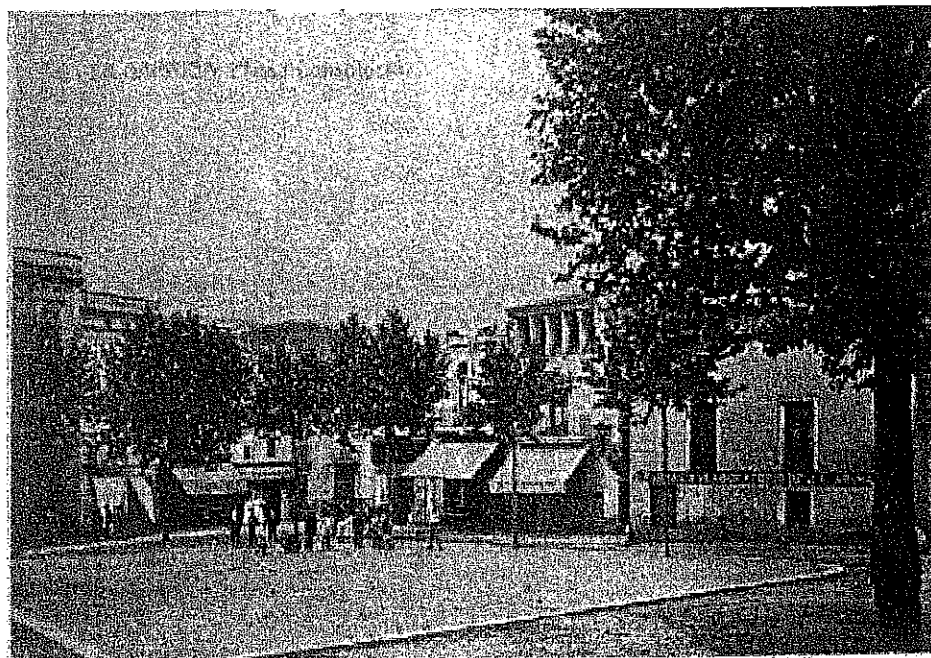
Més diferències són les normals entre el 1930 i el 2003, l'arribada de la llum a les cases, igual que el telèfon, les faroles, els semàfors, és a dir la facilitat de dur l'electricitat a qualsevol lloc, els cotxes,.... Tots aquells elements que ens mostren l'evolució que ha patit el món el darrer segle.

L'edifici de més a la dreta, el que està situat darrera l'arbre, pocs anys després es convertí en la Fonda Santa Digna i ara és un nou bloc de pisos. Igual ha passat amb els pisos de la dreta i amb moltes altres cases canviades per pisos a casa noves i modernes al llarg de la carretera.

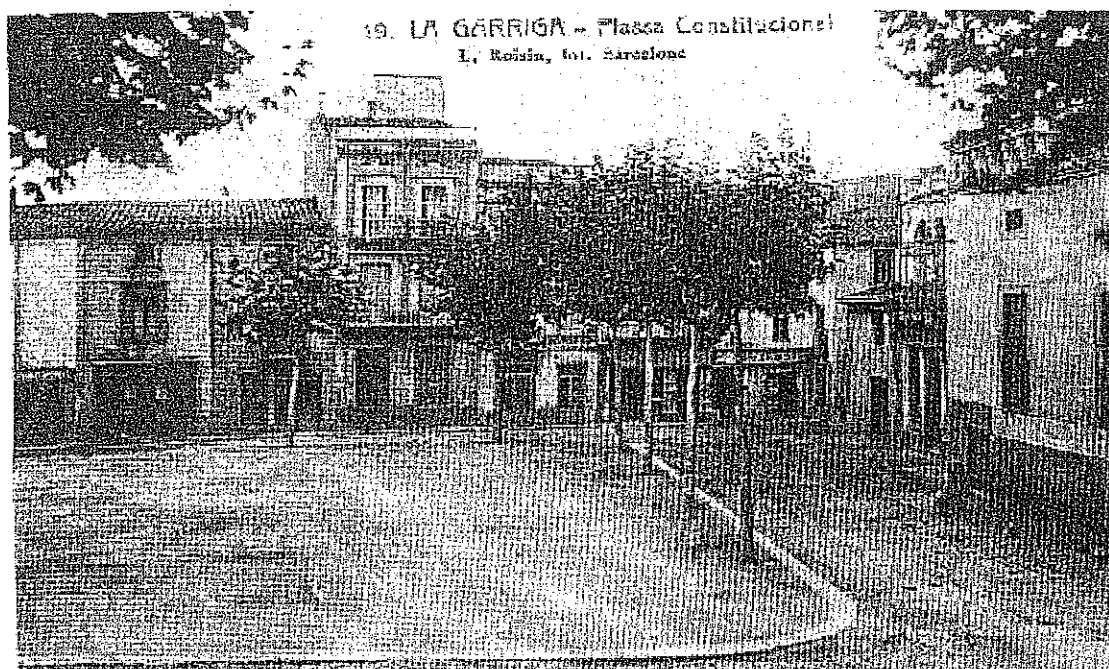
5.1.13.- La Plaça de l'Església:

La Plaça de l'Església, anomenada el 1908, la Plaça de la Constitució.

El mateix lloc, amb el mateix nom el 1913.

Igual però l'any 1927.

Avui dia aquest mateix lloc la Garriga.

Curiositat:

La visió de la plaça el 1927, ens mostra, al seu lateral dret, una casa que sobre surt, era la farmàcia del racó, actualment desapareguda. A la cantonada on actualment hi ha una agència immobiliària, per aquelles èpoques era la central telefònica del poble i abans d'aquesta era el Cafè del Centre, i on està ubicat aquest actualment era Can Dameson i era una antiga lampisteria. La curiositat està en què totes les cases d'aquesta renglera, fins l'actual caixa de Pensions, eren conegudes per Can Medalla, Can Calls... cada casa tenia el seu motiu, com els típics pobles petits i de pagès, com era abans la Garriga.

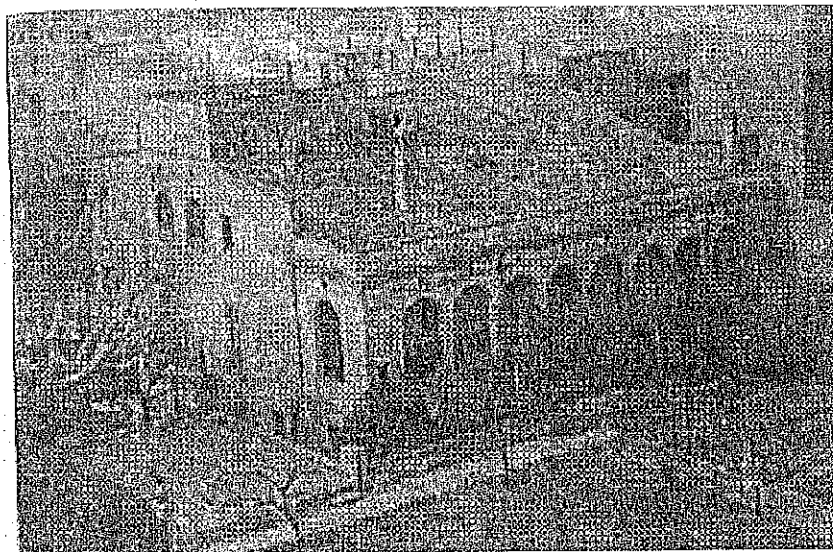
Diferències:

Aquesta plaça que tant va costar que es fes, ha tingut diferents noms, com per exemple de la Constitució. Feia temps que el poble volia una gran plaça davant de l'església, i el 1902 es torna a renovà les ganes de la construcció de l'esperada plaça, cosa que portar a l'Ajuntament a gestionar l'ocupació de diverses cases per poder ser dut a terme. Per fer-ho ha vegades donaven diners, però en alguns casos no, i quan les cases eren enderrocades en subhastaven objectes i algunes van ser cedides a l'Ajuntament. Finalment i amb paciència es van aconseguir les cases que ocupaven el tram de terrenys on es volia fer la plaça, es va lograr i ara tenim aquesta gran Plaça.

Hi ha una gran diferència entre la primera i la última fotografia. Per exemple, tots els edificis que hi ha a la dreta de la fotografia de 1908, actualment no existeixen i són simplement blocs de pisos, com ja és normal en moltes de les desaparicions de cases de principis de segle.

Abans la plaça donava la sensació que era més oberta ja que el camí que seguien els carros i la plaça estava pràcticament en el mateix nivell, i no hi havia els arbres ni els bancs, ni les faroles... Ara sí que es nota que és una plaça. Amb el pas del temps s'anaven posant coses, per exemple, primer els arbres i els bancs, amb l'arribada de llum les faroles... I podem dir també, que molts edificis van ser remodelats amb el llarg del temps, i per això no es nota a penes que són cases centenàries.

5.1.14.- Can Dachs:

La masia de Can Dachs a principis de segle.

El terreny on estava ubicada aquesta casa.

Diferències:

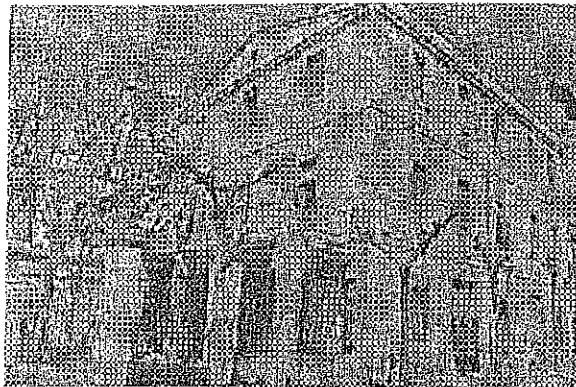
Aquesta masia està datada al segle XVI, i fou enderrocada el segle XX. Segons sembla, la seves dimensions en terrenys era força amples, tenia els seus extrems en els carrers del Centre i de Samalús. Al segle XIX patí una petita ampliació que constava en una galeria oberta. Aquesta estava composta per vuit arcs encarada a llevant. L'arquitecte Manuel Raspall també hi feu la seva aportació personal dissenyant un bufet empotrat d'estil modernista, i abans de la demolició d'aquesta masia fou desmuntat i guardat.

La casa va ser enderrocada el 1975. En el seu lloc s'hi van fer habitatges, i l'Ajuntament decidir, a més a més, ubicar-hi una plaça amb el nom de la masia en un dels Plans Generals del moment.

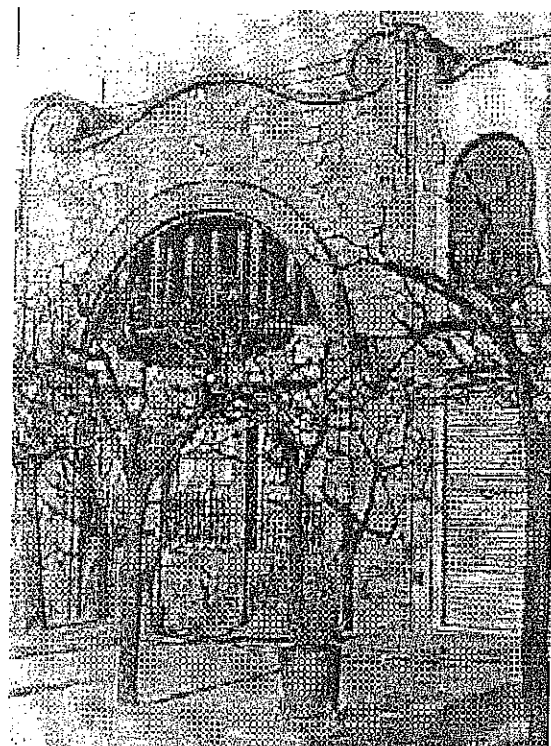
Ara hi ha blocs de pisos en dos de les quatre cares que tenia el terreny, i un d'aquests està d'esquenes a l'actual ajuntament. Al mig hi ha la plaça on hi situa un parking de cotxes i motos. Als baixos dels dos blocs de pisos creats hi ha botigues, una sala d'exposició, un bar, un banc... I des de la perspectiva de la fotografia l'edificació de l'esquerra, la qual no s'aprecien gaire bé en la fotografia actual, també hi ha una part destinat al comerç, hi ha unes petites galeries.

Actualment és un lloc d'oci per a molta gent que seu al bar i hi passa la tarda, on alguns nens juguen, on la gent seu i descansa en els bancs que hi ha, és un lloc molt transitat...

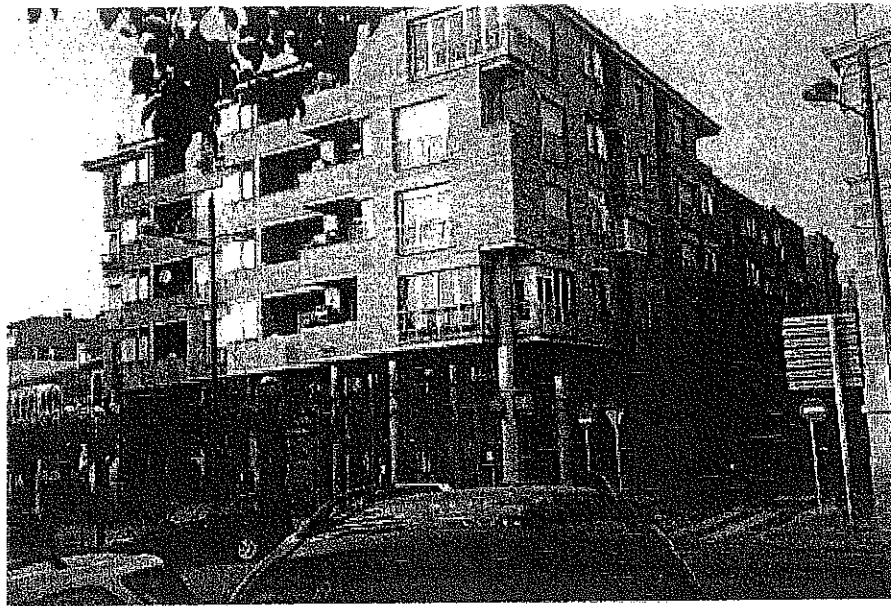
5.1.15.- "L'Hotel Catalunya" i "El Casinet":

L'antic Hotel Catalunya a principis de segle,
fa cantonada amb el carrer Cardedeu.

El Casinet a primers de segle,
al costat del l'Hotel Catalunya.

Aquests dos llocs, actualment formen un de sol, avui en dia.

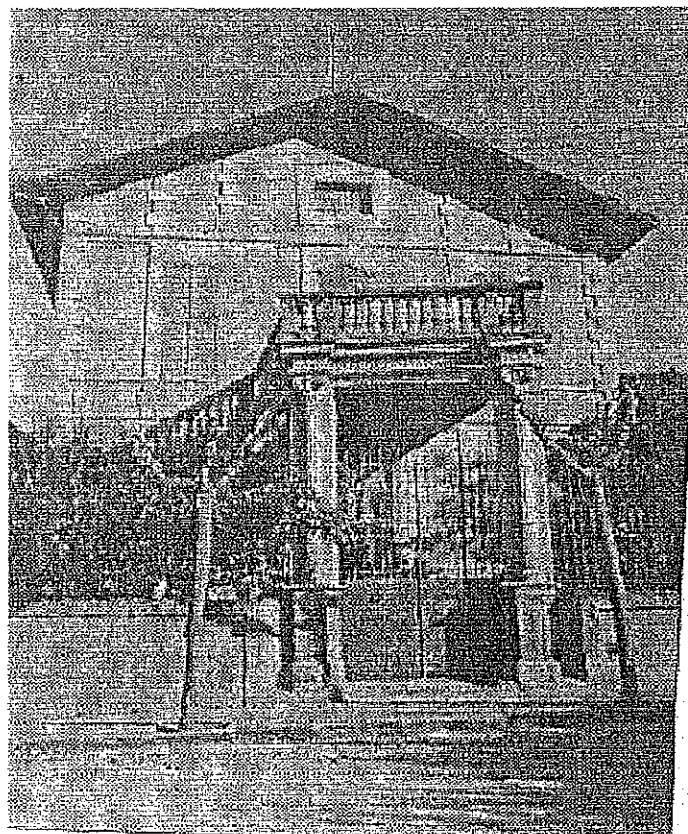
Diferències:

El Casinet fou construït el 1908 i estava situat al passeig dels til·lers i és d'estil modernista. La seva galeria donava davant de la façana de l'Hotel Catalunya. Com ja és comú fins ara, es va enderrocar per construir-hi pisos i fer-ne servir els baixos com a local per comerç. Aquí hi ha un bar, una pizzeria, un banc i una botiga. Aquest edifici servir per bastants coses, una fou com a sala i passada la guerra li feren ús d'església, d'això passà a ser un casino i al final de la seva existència va ser una botiga de mobles.

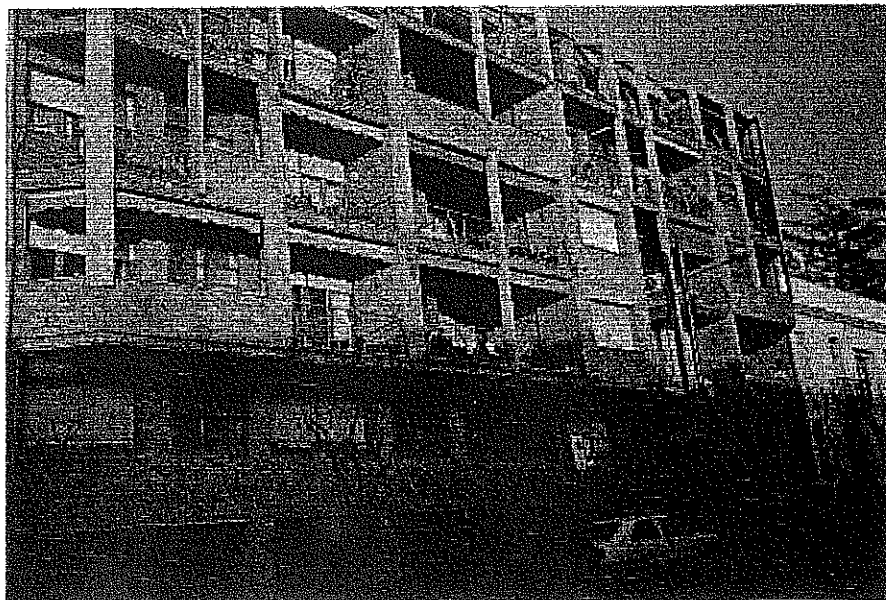
En canvi l'Hotel Catalunya, o també casa de Juli Llobet, també s'enderrocà el mateix any, el 1973 i fou construïda el segle XIX. A diferència de l'altre, els seu estil era eclèctic. La seva façana tocava al pati del Casinet. Aquestes dos edificacions feien una parella singular. Al seu enderroc també fou degut a la intenció de crear els mateixos pisos i el mateix espai comercial que tenia el Casinet.

Ara, en tan emblemàtics llocs, hi ha un bloc de pisos, i a sota l'espai comercial que ja he esmentat. I poca cosa es pot dir més, ja que les fotografies mostren la realitat. Cal remarcar sempre l'arribada de l'electricitat als carrers, els cotxes, en general el canvi d'època.

5.116.-Casa Carballó:

La casa a principis de segle.

On hi havia la casa antigament, ara hi ha un bloc de pisos.

Diferències:

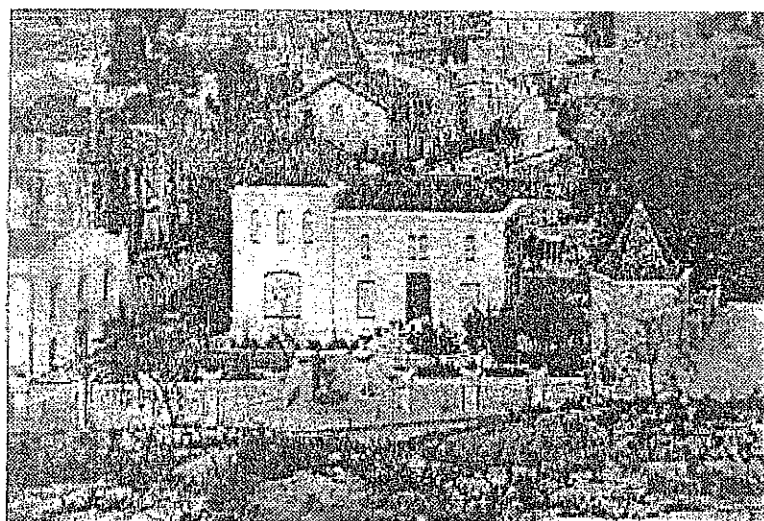
Aquesta casa fou construïda a finals dels segle XIX, i com d'altres, el seu estil és eclèctic. Antigament era una casa, i estava formada per planta baixa, pis i golfes. Tenia un porxo de grans dimensions que sobresortia de la façana principal. Aquest fou construït posteriorment.

Com és comú al nostre poble, cases com aquesta i com moltes d'altres, van ser enderrocades per donar pas a pisos plurifamiliars, en els quals hi ha més capacitat per viure-hi la gent que en una casa i que va anar molt bé quan la Garriga va créixer, menys lloc – més gent. El seu enderroc es va dur a terme el 1979, a falta de pocs anys per celebrar el segle de la seva construcció.

Ara en tot el terreny que aquesta ocupava hi ha un gran bloc de pisos, que estan dividits per dos blocs, l'A i el B. Compten amb places per aparcar el cotxe i d'un traster per cada família o persona del pis, ascensor, un replà a l'entrada... són pisos bastant complets i alguns tenen molt bones vistes, n'hi ha que poden veure l'Església, el Passeig del Tíllers. I estan en un lloc privilegiat, ja que estan molt a prop del centre del poble.

Aquest és un altre clar exemple de la pèrdua de la Garriga com a poble rural per començar a ser un poble amb dimensions similars a una situat, i canvia la vellesa del verd per el rutinari asfalt.

5.1.17.- Casa de Joan Barangé i Dachs:

La casa el 1924 aproximadament.

L'extensió dels terrenys d'aquesta casa en l'actualitat.

Diferències:

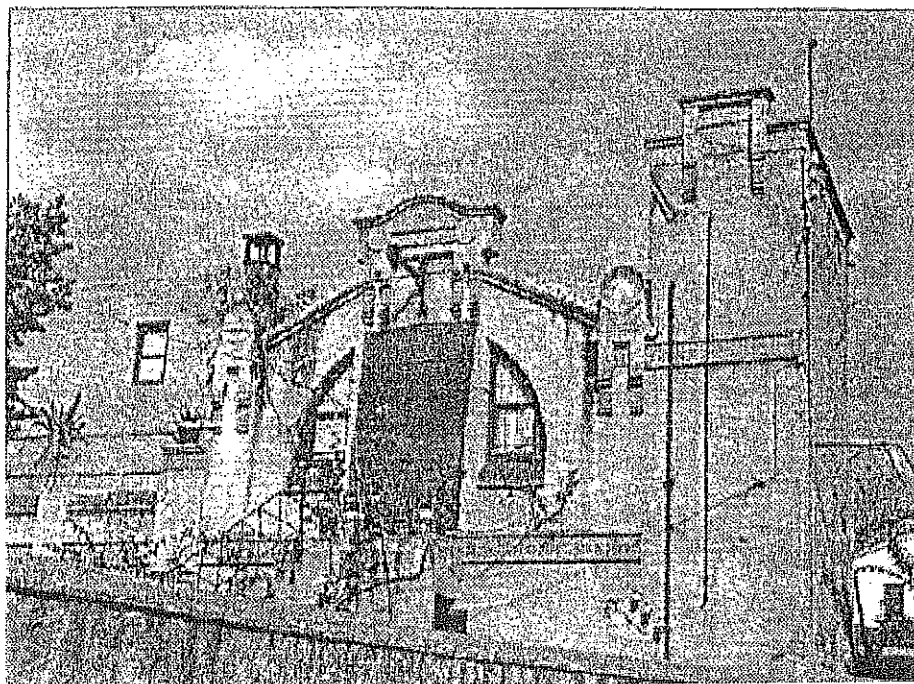
Fou construïda el 1924. Les seves façanes eren simètriques i planes. La coberta també era plana igual que les teules que la componien, i acompanyada aquesta de dibuixos. Tenia una planta semisoterrada, baixos i pis. Era de grans dimensions i mostra la influència del noucentisme.

El 1995 fou enderrocada per fer-hi un conjunt de cases unifamiliars, un tipus de construcció comuna i popular en el poble, hi ja habitual en les meves descripcions dels canvis en la Garriga, ja que moltes cases com aquesta amb conjunt amb els terrenys que l'envoltaven i que pertanyien aquesta, serviren per fer habitatges unifamiliars o pisos, en tot cas a favor del creixement del poble.

Per sobre del barri de la ronda del Carril no hi havia més que masies o cases aïllades, amb les seves vinyes, oliveres o boscos, i amb els seus grans terrenys. Però amb els anys tots aquests terrenys i cases han estat destruïdes per donar pas a cases i escoles. Poques cases antigues queden i les que hi ha estan en mal estat o en reformes com Can Vilanova.

La gran diferencia entre el 1924 i el 2003, és que hi ha hagut un gran canvi, el d'una casa a quatre, el d'un jardí a quatre, a tenir un estil arquitectònic distingible i famós a ser l'obre d'un arquitecte que no en té cap d'estil concret... Aquestes són les principals, el canvi d'època i l'evolució del poble, ens són les altres de destacades en el nostre poble i la seva explicació l'enderrocament de cases com aquesta.

5.118.- La cotxera de Can Sala:

La cotxera de Can Sala al 1906 aproximadament.

La cotxera de Can sala el 2003.

Context i curiositat:

Quan es va crear el Passeig hi va haver la idea, el projecte de fer una plaça en el seu extrem septentrional. El 1940 es va dur a terme la seva construcció, i no es va fer on primerament s'havia pensat. Es va creure més lògic situar-la al principi del passeig, però va acabar estant ubicada al nord del carrer Figueras. Però no va ser així, ja que el senyor Roselló volia construir un gran balneari en aquelles terres. Com que ja hi havia el Balneari Blancafort, i després de negociacions perquè el senyor Blancafort no acceptava aquest nou balneari, el senyor Roselló li va vendre les terres. Per tan aquestes van quedar en mans del senyor Blancafort. Per això es va tardar a fer la plaça i es va fer lluny del punt inicial.

Aquesta plaça es va fer en els terrenys de la Can Sala, i se li digué Plaça del Silenci. La cotxera era una altre de les creacions de l'arquitecte local J.Raspall y Mayol i per tan, era d'estil modernista. Tenia planta baixa i pis. El cos central de l'edifici era simètric i a la façana hi havia uns medallons circulars que l'acabaven.

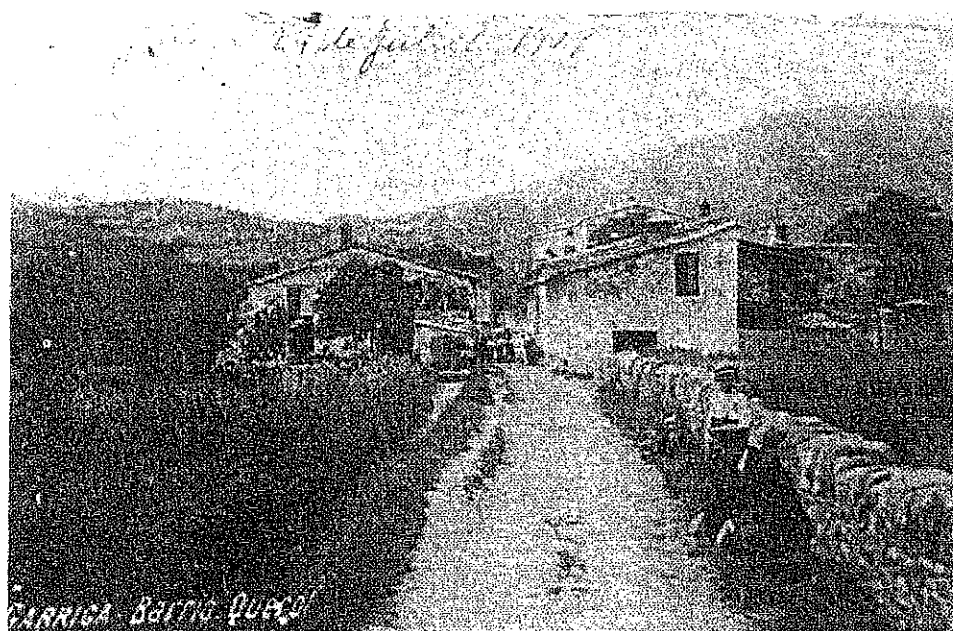
Diferències:

Can Sala era una cas que hi havia a la Garriga. Els seus propietaris no van tenir descendència i van cedir la casa a l'ajuntament. Aquesta va ubicar aquí el parvulari de l'escola Puiggraciós. Després de cessió de la cas i els terrenys de la cas a l'Ajuntament, aquesta cedi la part de la cotxera de la casa a la Caixa, perquè aquí aquest hi poguessin edificar un Casal d'avis, i així va ser i així és.

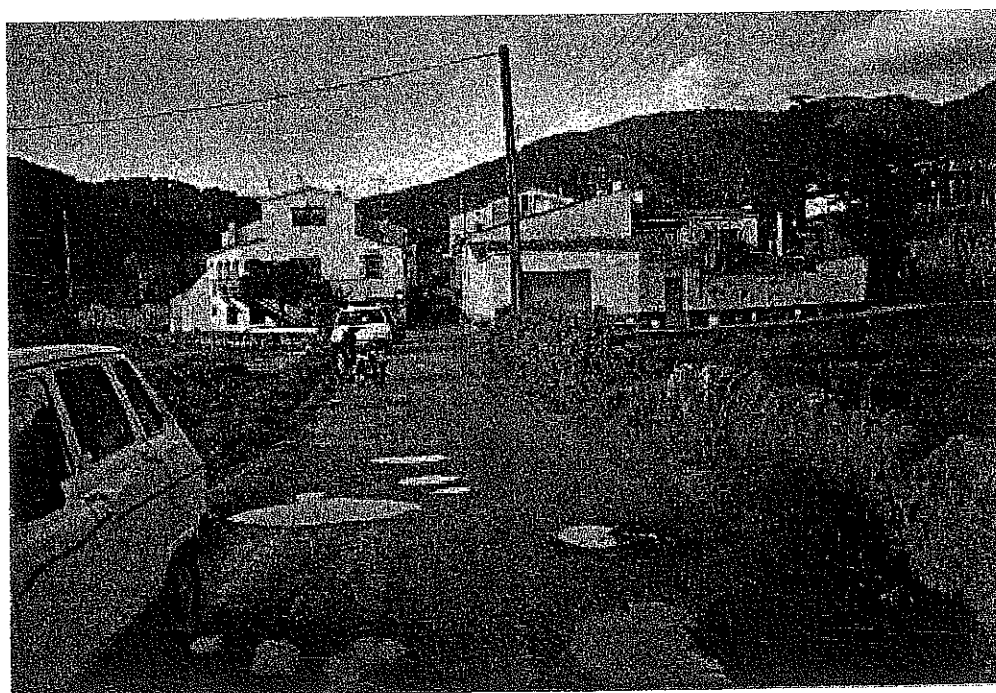
Actualment no tenen res a veure l'edificació del 1906 i l'actual, excepte que ocupen un mateix terreny en comú. Són la causa de dues èpoques molt diferents de l'història de la Garriga i de dos estils totalment diferents. Per tant l'única cosa que cal dir, de nou, és la destrucció d'una edificació antiga per ser-hi ubicada una de moderna.

6.- Els llocs que han patit menys canvis

6.1.1.- El barri de Carol:

El barri el juliol de 1907. La imatge és de la reproducció d'una postal escrita.

El mateix barri de Carol en l'actualitat.

Diferències:

El tret més distintiu de les dos fotografies és la modernització i reformes de les cases. En el cas de l'edifici de l'esquerra, sembla ser que ha estat enderrocat i construït de nou. Aquest barri està situat a la sortida de la Garriga, a l'esquerra de la carretera nova en el seu tram davant de la gran indústria, La Sati. La part habitada és rodejada per grans camps de cultiu, i actualment d'hivernacles, horts i quadres de cavalls.

Per altre banda, el pas dels anys i els avenços en telecomunicacions, també estan vigents aquí, amb l'arribada de les línies telefòniques i les antenes de televisió, que la majoria de teulades mostres.

En canvi, els camps que rodegen aquest barri, segueixen estan pràcticament intocables, com ha molt han esdevingut petits horts i hivernacles o petites zones per a cavalls, però segueix sent una zona verda. Fins i tot la paret de pedra que precedeix un dels camps, encara ara se'n pot veure un tros, amagat darrera de les herbes.

A l'esquerra d'aquest hi ha la gran indústria tèxtil, la Sati, de gran importància local. Aquesta contribueix a la difusió internacional de les seves exportacions, que representen un 30% de la subproducció a més de 30 països. I la indústria tèxtil en general, té uns 500 llocs de treball, un 60% són coberts per persones de la Garriga.

6.1.2.- El riu Congost en el seu pas per sota el pont de la carretera de l'Ametlla:

El riu en l'anomenat tram del pont de l'Ametlla l'any 1920.

L'actual pont i l'actual cabal del riu.

Diferències:

La renovació de la infraestructura d'aquest pont, el cabal força baix, excepte els dies de pluja, i la vegetació, són els trets més diferencials de les dos èpoques.

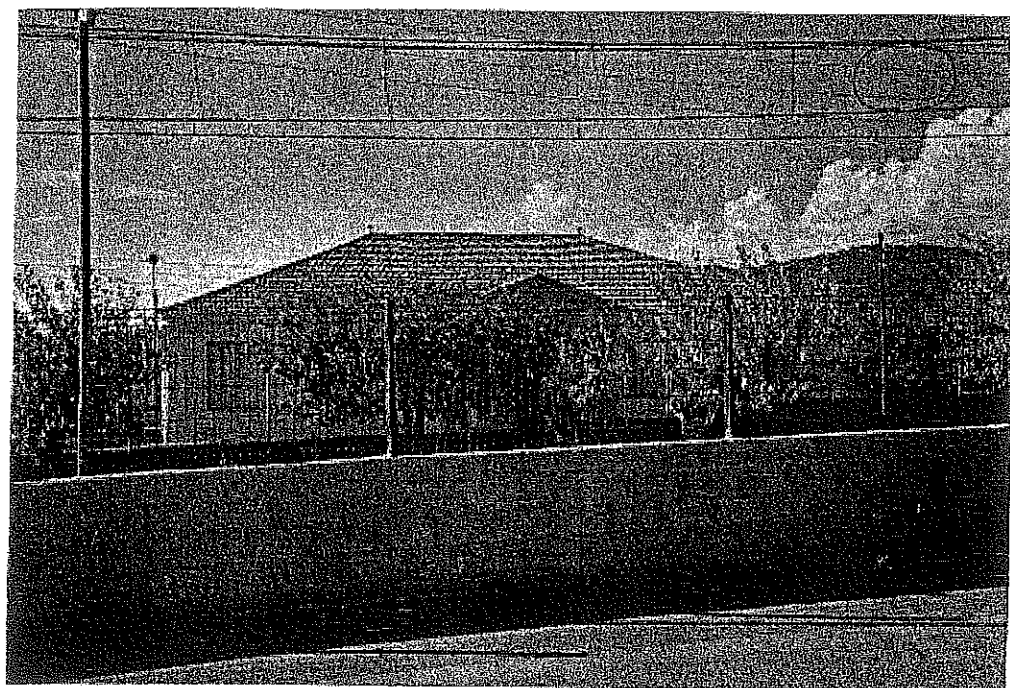
Podem observar una senyora rentant la roba al riu, cosa que actualment és impensable de fer sigui per l'arribada d'aigua corrent a les cases, perquè l'aigua no està en gaire bon estat, o perquè el cabal del riu és mínim, excepte en èpoques de pluges.

Actualment la vegetació no permet veure el curs del riu i el pont. Per poder observar el riu en totes les seves dimensions ens hem de situar al pont. Amb el pas dels anys i amb la construcció del polígon industrial, el sector on abans hi havia pedres i on les dones rentaven la roba, ha esdevingut una gran paret de terra que s'aixeca a nivell del sector fins on hi ha les indústries. Això formen dos grans murs, que encaixonen el riu.

6.1.3.- L'escola Sant Lluís Gonçaga:

L'escola l'any 1926, situada al costat de les vies del tren, direcció Barcelona.

La mateixa escola, actualment, perspectiva aproximada.

Diferències:

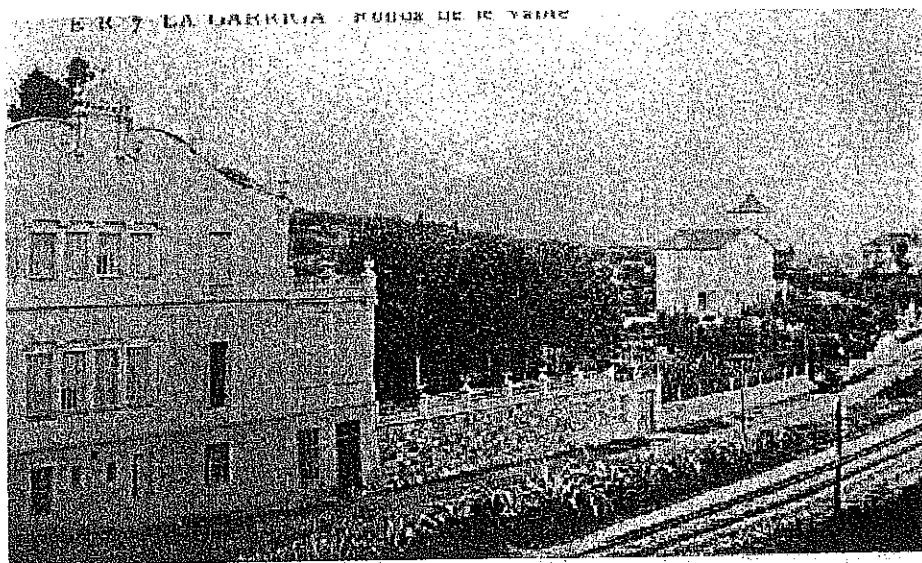
Degut a les balles de protecció posades al voltant de la via fèrria que passa davant d'aquesta famosa escola concertada de la Garriga, la fotografia per la comparació no ha estat realitzada des de la mateixa perspectiva exacta.

Amb el seu gaire bé segle d'existència, l'escola privada concertada Sant Lluís és una de les més respectades del poble. En el centre s'hi cusen el parvulari, l'educació primària i la secundària, és a dir, des de l'any de vida fins entrada a l'adolescència. Després, han de marxar del centre per cursar el batxillerat, ja que aquí no s'implanta.

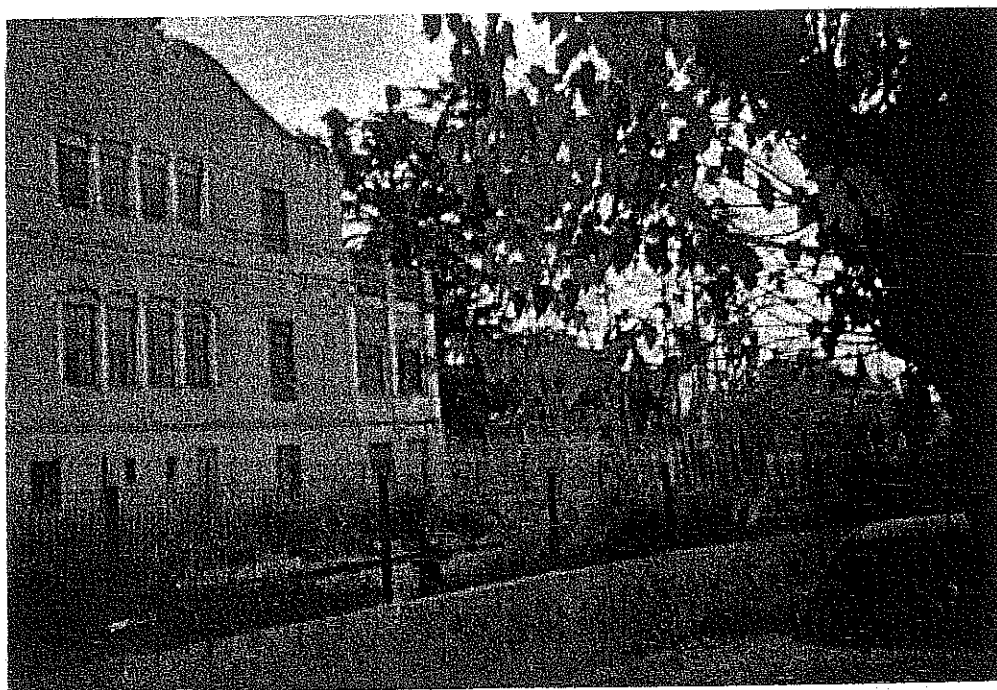
La gran diferencia de l'escola d'abans i la d'ara, és solament les grans reformes i expandiment fet per aquesta. Podem observar que l'estructura de l'edifici és exactament la mateixa, només canvia la seva façana, renovada amb el pas del anys.

En aquesta fotografia no es pot dir més del què es veu. Només que fa poc van fer una nova edificació en la part inferior del pati de l'escola.

6.1.4.- Cases a la ronda del Carril: *Can Sala Cortés*:

Ronda del Carril, o també anomenada com "calle de levante". A la fotografia la casa Sala Cortés, i al fons la casa de Can Pujades. 1915.

La mateixa casa en l'actualitat.

Curiositat:

Amb l'arribada del ferrocarril, es van construir moltes torres modernistes a banda i banda de la via fèrria, juntament amb les que estan en el passeig, de les famílies burgeses de Barcelona. Així, tenien més a prop l'accés a l'estació i al ferrocarril, mitjà de transport que al principi utilitzaven per venir a la Garriga.

La construcció d'aquest carrer es remunta al Pla General que es va fer el 1882 per eixampla el poble, que s'havia quedat petit. L'ajuntament va fer el projecte per la construcció de quatre rondes, de les quals aquesta és la única que es va dur a terme i al principi es deia "ronda de llevant". Aquesta va paral·lela a les vies fèrries i segueix per l'est, el recorregut del passeig.

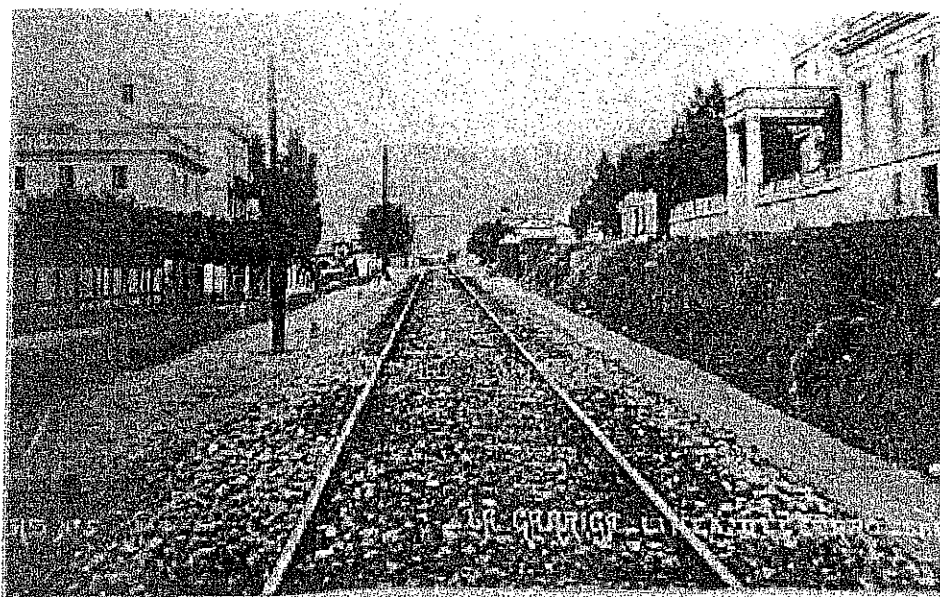
Diferències:

La casa en si, no ha canviat gaire, però el seu entorn i el seu ús, sí. Potser, el tret més destacat, de la façana de la casa, són el pas dels anys, que li ha deixat marca. No podem considerar que estigui deteriorada exteriorment, però sí una mica deixada. Aquesta cara de la casa no ha patit cap transformació ni tampoc cap canvi.

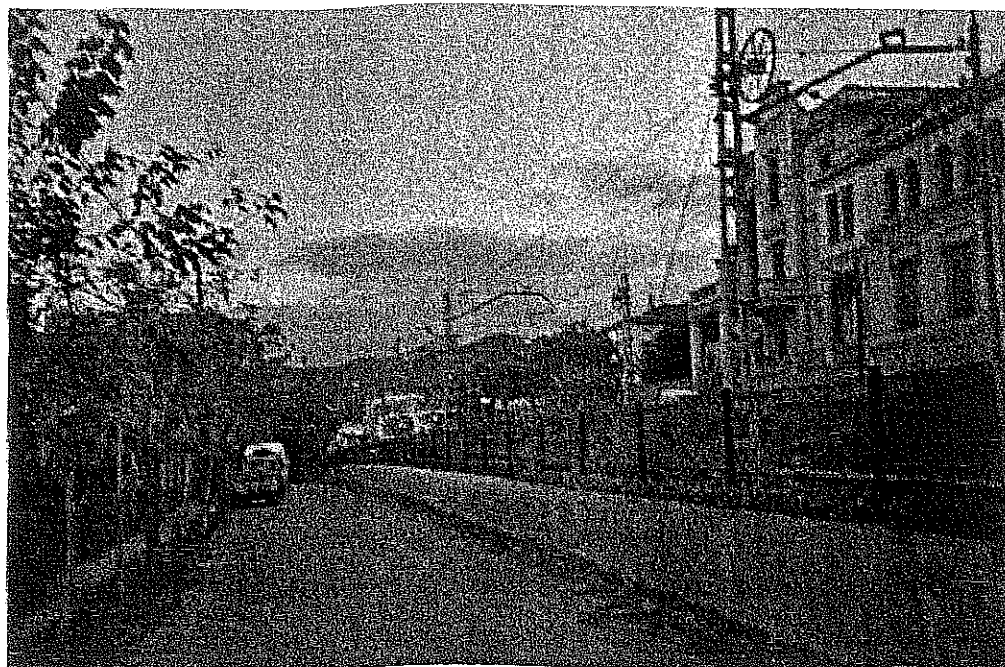
Per altra banda podem veure les diferències en el paisatge. Com per exemple la modernització de la via, les valles de seguretat posades, l'ocupació dels terrenys entre la casa de can Sala Cortés i la de can Pujades, per edificar-hi cases familiars, per aconseguir un barri on cada família té la seva casa amb el seu pati i que no molesta al del costat. Personalment l'ocupació d'aquestes terres per ser edificades, ha portat a un dels barris més pacífics i tranquils del poble, on a la nit, a penes sens cotxes, gent i sorolls, com a molt, galls, grills, gossos... en definitiva, animals.

Actualment aquesta casa serveix com escola i residència per a nens disminuïts psíquics, igual que la de Can Pujades.

6.1.5.- La ronda del Carril, amb l'estació al fons:

La ronda del carril, com eren les vies, i el seu voltant, a pocs metres d'arribar a l'estació, al fons de la fotografia, el 1915.

Més o menys, el mateix tram.

Diferències:

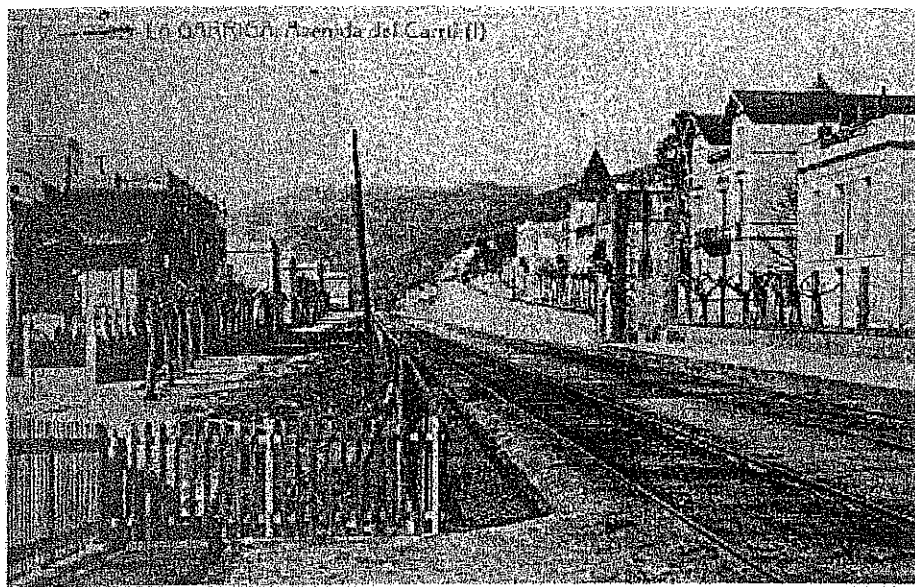
Com ja he explicat anteriorment, la construcció de les vies del ferrocarril permeteren l'accés més fàcilment de la gent al nostre poble, la qual cosa porta molts turistes a conèixer tots els encants de la Garriga, aigües termals, clima, indústria mobiliària, el bosc de Can Terrés... I també provoca que la burgesia crees les seves torres modernistes, com les dels laterals de les fotografies, i portessin un augment de la demografia, l'economia i l'urbanisme.

Bàsicament podem distingir que des de principis de segle segueix havent-hi una misera via que travessa la Garriga, després de la quantitat de gent diària que utilitza el tren com a mitja de transport per anar a estudiar o treballa. Ara fa pocs mesos, han posat un semàfor per els vianants que travessant el pas de nivell, situat just al començament dels terrenys de l'estació i l'han reformat una mica. Després, fa cosa d'un o dos anys, van posar unes valles de seguretat, des de l'estació fins pràcticament al final del poble, com a impediment d'entrar a la via, cosa que abans era normal i freqüent, veure nens i gent travessant les vies per canviar de carrer. Personalment crec que es podria haver fet abans i que va molt bé.

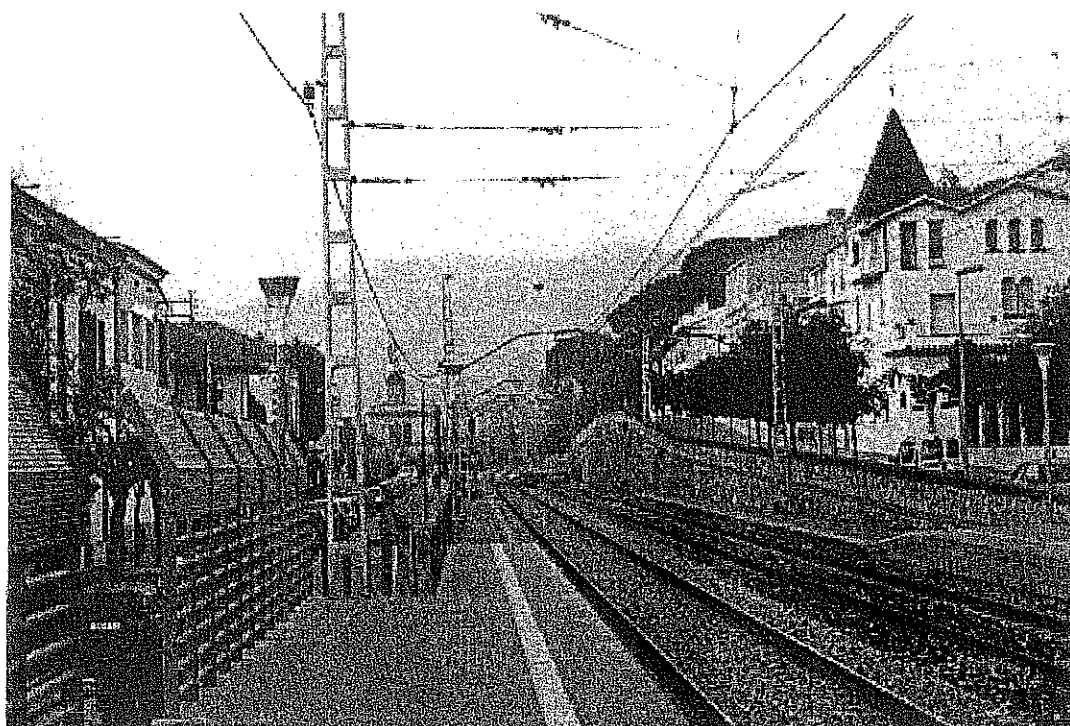
Actualment, la línia ferroviària va regida per la electricitat i com podem comprovar hi ha els pals de llum per tot el tram de via que es veu. Antigament els trens al ser de vapor no les necessitaven i per tant no hi eren.

Segueixen havent-hi les cases modernistes que a primers de segle van caracteritzar aquest poble i van fer-lo punt de mira de molta gent que, com especialment els burgesos, feien del nostre poble la seva segona residència o residència d'estiu, creant així una atracció turística i un patrimoni únic en el món en l'actualitat. Aquestes cases o més ben dit, aquestes torres creades a banda i banda de la via fèrria, en un estat bastant deteriorat, actualment, com les cases de la fotografia, aporten en el nostre poble una vellesa que en pocs altres llocs es pot contemplar.

6.1.6.- Perspectiva de l'altre banda de la ronda del Carril:

Fotografia de la ronda del Carril cantonada de l'estació, amb les seves grans cases a l'altre banda de l'estació, direcció Vic. 1910.

Visó de l'actual tram.

Diferències:

Com ja és de suposar, el canvi més significatiu és la modernització del tram on és comprenen les cases. Modernització de l'estació, de la via, del carrer, del sistema viari (elèctric), l'enrajolament de les marges de la via, l'estaltament dels carrers del costat de la via, on hi havia les antigues cases... Però la única cosa que no ha canviat són les cases que porten un segle fent-nos companyia.

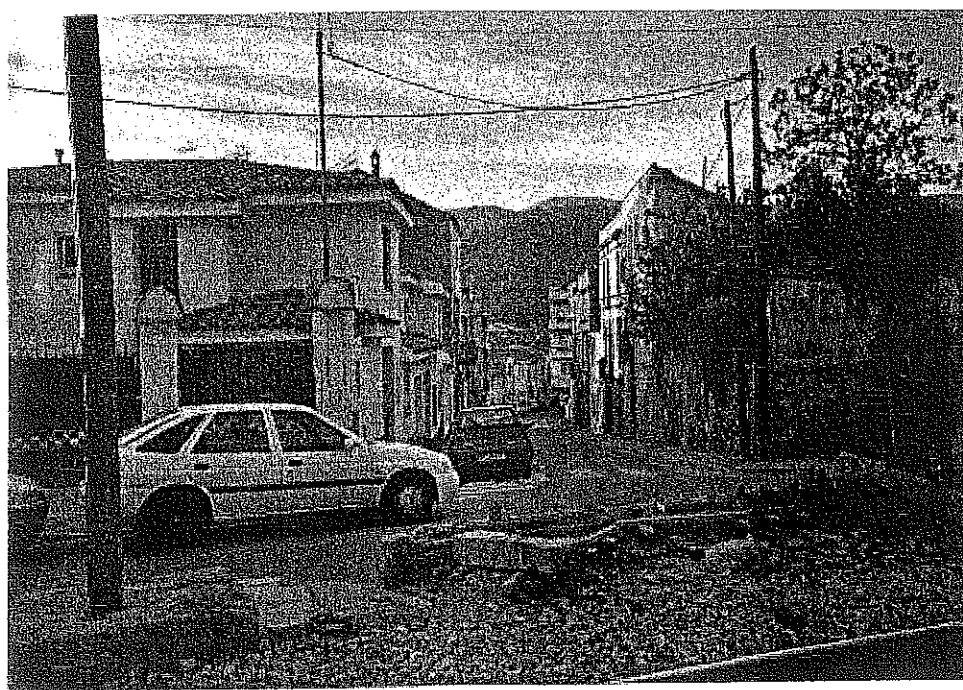
Aquestes com a molt han pogut estar arreglades per la seva conservació. En el cas d'algunes cases, els anys i el seu deteriorament han acabat amb elles, però en general se'n conserven bastants d'aquest tros, i n'hi ha una que està en remodelació per dintre.

En la meua opinió, en aquest tram de poble hi ha realment una part de la cultura del poble molt significativa, és a dir, hi ha part del nostra patrimoni i de les causes de què el poble hagi crescut i sigui conegut, sigui per les aigües termals, les cases modernistes, el comerç de mobles i teixits..., encara que la nostra ignorància i avarícia hagi causat la destrucció d'alguns d'aquests monuments vivents d'una època gloriosa de la Garriga i de Catalunya en general i d'una cultura local impressionant. El què hauria de fer la gent del poble, seria mirar-se-les com a cultura i històrica, i no com a un terreny per vendre i fer negoci.

6.1.7.- Carrer Bonaire des de la Ronda del Carril:

C/ Bonaire el 1910, vist des del seu pas per la cantonada de la Ronda del Carril.

El mateix tros de carrer en l'actualitat.

Diferències:

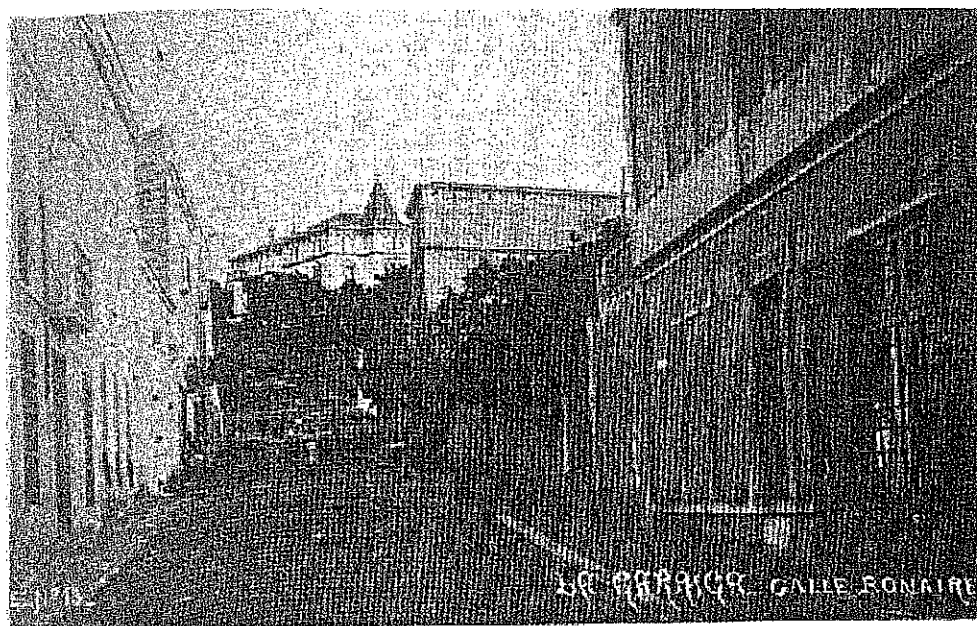
Com ja hem vist abans, tota la Ronda del Carril està plena de cases modernistes, i en la imatge de la dreta veiem el que era, i és, la paret del pati d'una casa modernista. Seguint més cap a la dreta trobem una casa enderrocada i una altre de modernista. Si seguim cap a l'esquerra també en podem trobar algunes.

Centrant-nos a la imatge, veiem clares diferències. La casa de l'esquerra és nova, segurament seria o una casa modernista o una casa vella, antiga, ara és totalment actual. En canvi la de la dreta té la mateixa estructura externa que a principi de segle, però he estat reformada. I la paret que veiem, segueix igual que l'any 1910, però ara té la placa del carrer, una senyal de tràfic i un pal de la llum enganxat a un dels seu laterals, i també he d'esmentar el clar abandonament que pateix.

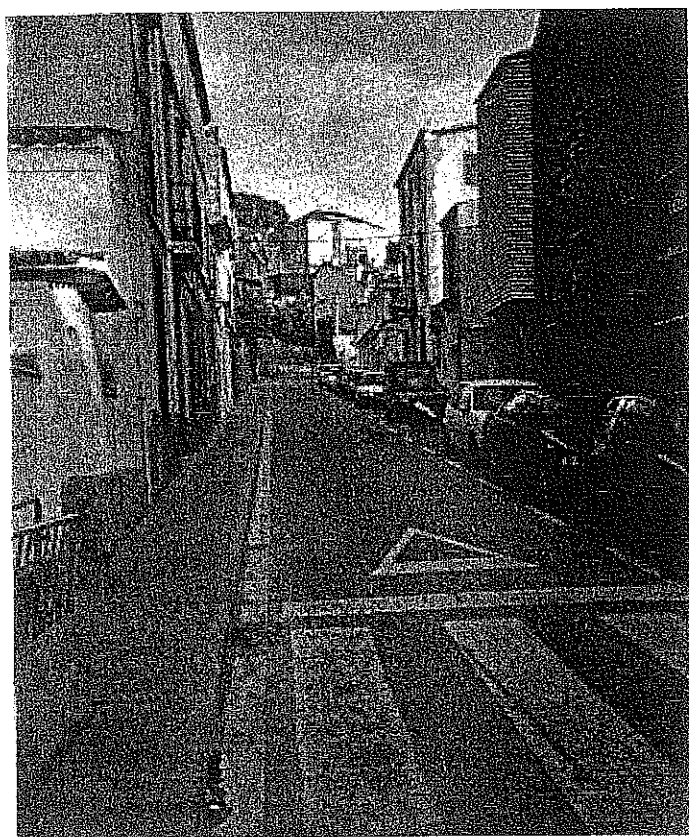
I per el què fa al carrer Bonaire podem veure, com a cosa rellevant, el canvi del carrer de terra a l'asfalt del tros. També veiem la modernització del tram, l'arribada de la llum a les cases, la televisió i el telèfon. Veiem en la imatge de l'esquerra que es veuen els sostres plens d'antenes de televisió.

A l'extrem del carrer hi ha la via del tren, la tanca de la qual, per separar-la del carrer, i per fer de protecció perquè la gent no podes accedir lliurement a la via, actualment està totalment destruïda, en aquests tros.

6.1.8.- Carrer Bonaire des del carrer Cardedeu:

El carrer Bonaire amb la cantonada del carrer Cardedeu l'any 1915.

El carrer en l'actualitat.

Diferències:

Podem veure a la part dreta s'ha construït un bloc de pisos i a l'esquerra una casa. Si seguim mirant casa per casa d'aquest tram del carrer Bonaire veiem que els edificis són bastant actuals i moderns, si més no, reformats. Però també podem destacar que hi ha cases d'aquestes que conserven la seva estructura des de la seva construcció, però afegint-hi els canvis pertanyent a cada època per la que han passat.

Ha estat tan gran el canvi de la Garriga, que si ens hi fixem bé, la casa, més ben dit, la torre del final de la foto, és diferent el 1915 i ara. A més a més veiem que tota la part de muntanya on aquesta estava situada ara està plena de cases familiar i torres, sobretot el tros compres entre la torre i la via.

El carrer a principis de segle ja estava delimitava, però actualment és de rajola, el carrer era de terra, típic de l'època, i ara és d'asfalt, típic de l'evolució de que hem patit. On abans hi havia nenes jugant ara hi ha un marge on puguin aparcar el cotxes o les motos els ciutadans del poble.

6.1.9.- Carrer Cardedeu:

El carrer Cardedeu cantonada amb el carrer Bonaire i el passeig del Torrent a principis de segle.

En l'actualitat aquest tram de carrer.

Diferències:

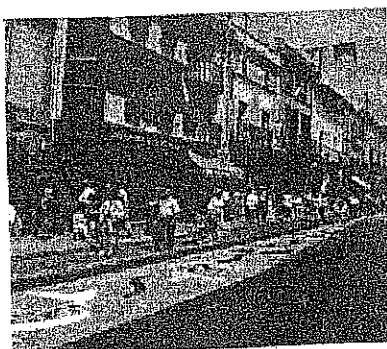
Antigament aquest carrer era una desviació de la carretera que anava des de Barcelona fins a Vic, y es dirigia a Cardedeu, fet que esdevingué el seu nom. Al final hi trobem la Plaça de les Oliveres i poc més lluny la de l'Església.

El primer gran canvi, i fet destacat és l'enderroc de l'edificació de més a l'esquerra, que era la casa de Josep Torres. El terreny va ser fet servir per fer-hi pisos unifamiliars. Esta situada a la cantonada del carrer Bonaire amb en carrer Cardedeu i el seu estil arquitectònic era Eclèctic, (*tendència arquitectònica del s.XIX, que dona pas a una barreja de diferents elements estilístics. Va coexistir amb el modernisme i amb les tendències arquitectòniques de l'època i fins s.XX*).

Veiem clarament la modernització del carrer. Hi ha molts edificis que conserven la seva estructura inicial, però altres han estat enderrocats per construir-hi nous pisos, edificació principal del carrer. En la fotografia actual veiem un carrer més on hi ha arribat la llum, el telèfon, els cotxes, les senyals de tràfic... en definitiva és un barri actual, modern, i ben comunicat.

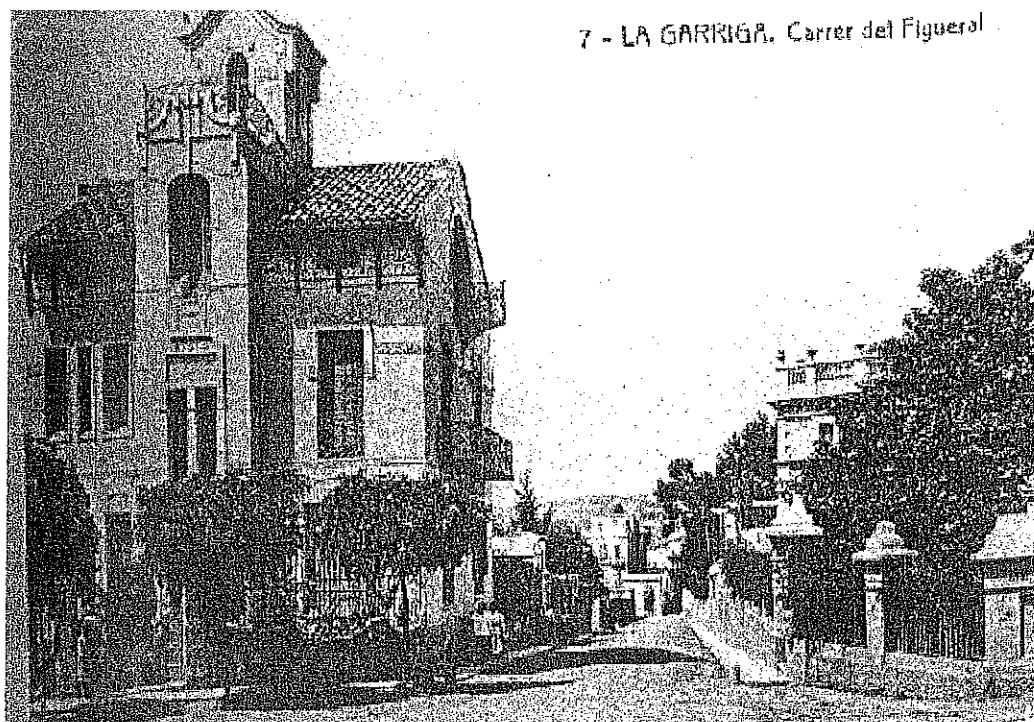
A primer cop d'ull, les cases que sembla que siguin iguals en les dues etapes de la història són les de més a la dreta, amb el jardí ple d'arbres i la porta petita que dona accés al pati. En canvi, les cases del seu davant van ser enderrocades i han estat substituïdes per pisos. Casos així n'hi ha per tot el carrer.

En el carrer Cardedeu hi ha comerç, vivendes, la fundació Mauri, també lloc molt important ja que molts estudiants, com jo, accedeixen a la informació dels seus arxius per fer treballs. I a més a més també és famós al poble per la gran catifa que es fa el dia de Corpus, cita social que convida a molta gent a venir i descobrir el nostre poble. Al llarg de molts segles aquesta tradició s'ha mantingut, lluitant en els mals moments i gaudint en els bons.

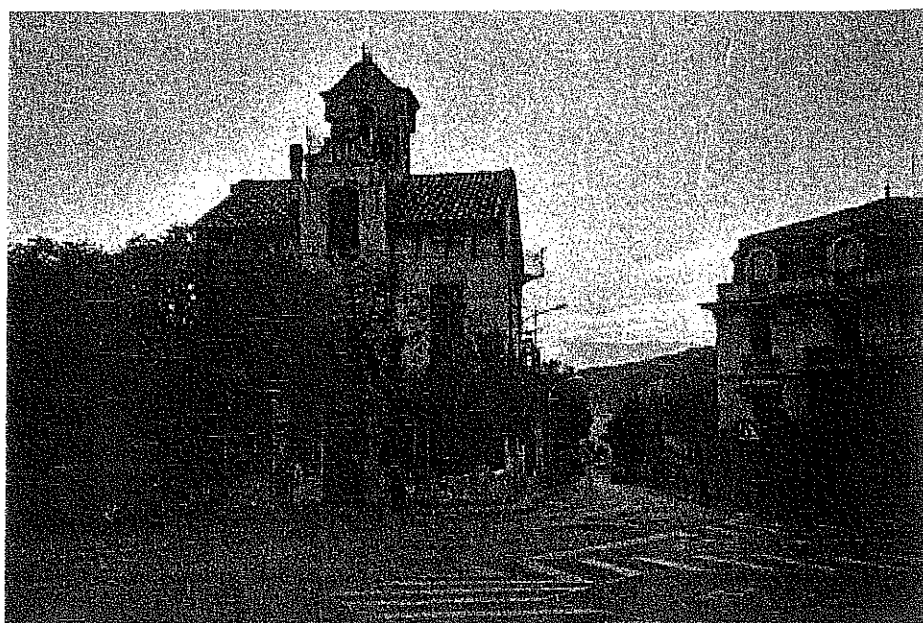
Corpus, catifes a la Garriga.

6.1.10.- Carrer del Figueral:

7 - LA GARRIGA. Carrer del Figueral

Carrer del figueral, a banda i banda cases modernistes, a l'esquerra una casa de la mansana Raspall.

En l'actualitat.

Diferències:

L'origen d'aquest carrer es remunta al segle XVIII, moment en què tenia poca importància i l'havien arribat a catalogar de "carreró". Fou al segle passat quan l'obriren i el catalogaren de carrer, i donant-li el nom de Figueras en honor a les figueres que hi havia en el terreny on va ser construït. És d'esmentar que per la realització d'aquest carrer, dues cases del carrer dels Banys va ser enderrocades.

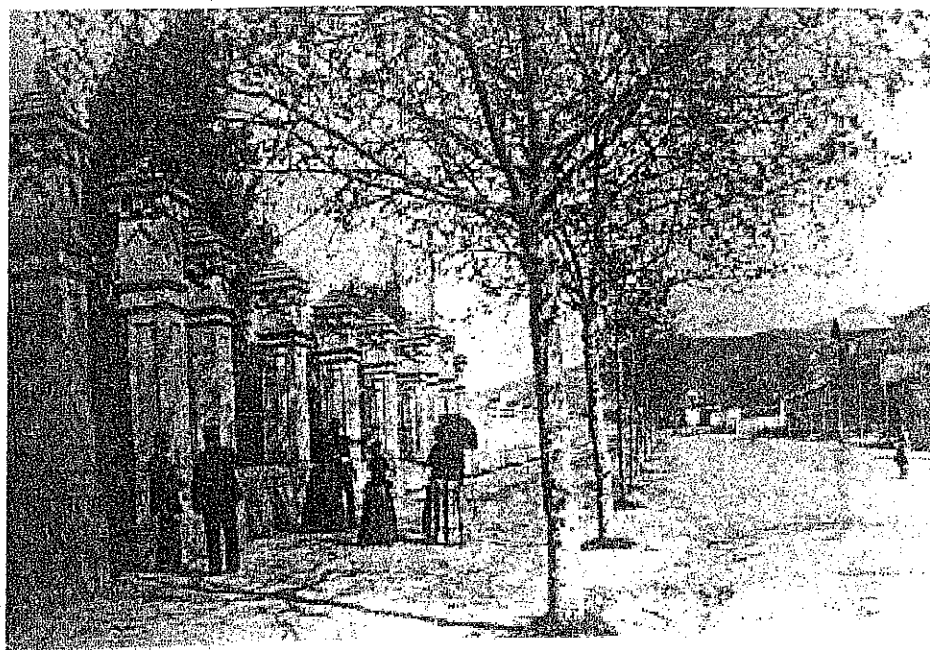
La casa modernista de la dreta, també ha patit el pas dels anys i transformacions igual que l'antic carrer senzill i de terra, amb els seus arbres alineats simètricament a costat i costat en la seva baixada des de l'estació d'aquest carrer, convertir-se en un carrer asfaltat, totalment urbanitzat i modificat amb l'arribada dels vehicles i la gent. Actualment és vigent el deteriorament de les cases modernistes que es veuen, i que tan nom han portat a la Garriga, ja que una d'elles, la de l'esquerra, és la Torre Iris, de la famosa mansana Raspall.

A part d'això no hi ha gaire més a dir. És un carrer bastant centric i usat en molta freqüència, ja que en el seu recorregut s'hi creua el carrer que porta al passeig, la plaça del silenci, lloc de reunió de tots els infants del poble després de les classes per jugar, l'escola municipal de música i l'antiga parvulari de l'escola pública Puiggraciós, a Can Sala, que està a tocar de la plaça del Silenci, i uneix els barris de l'estació i l'estació amb el poble... Per tant el carrer és un continu moviment de gent i persones.

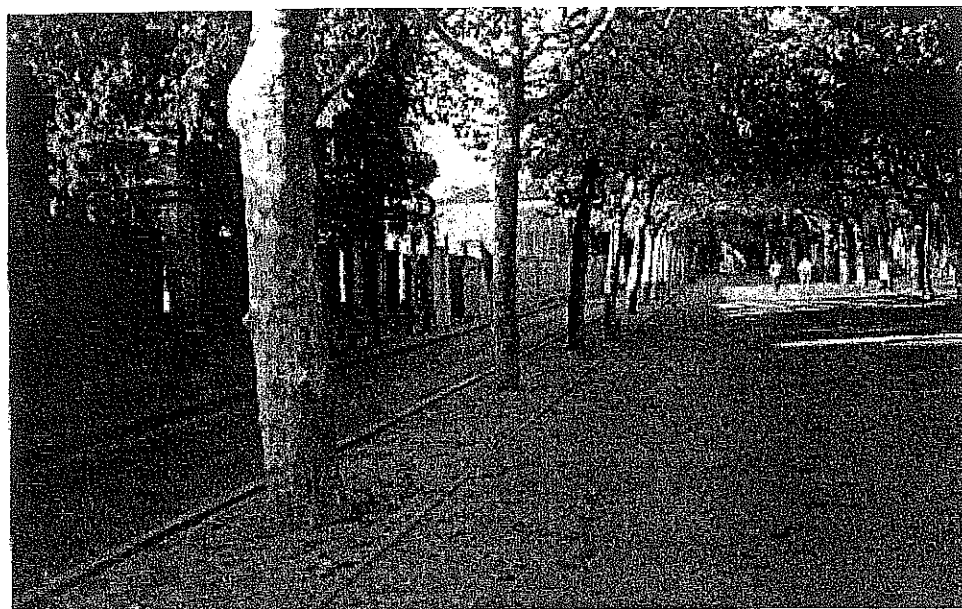
Fa pocs mesos, la casa modernista que observem a la part de l'esquerra de la fotografia actual, la Torre Iris, famosa pr formar part de la mansana Raspall, ha estat llogada per una escola privada de música, el Tram, per instal·lar allí el seu centre educatiu musical

I la casa Carles Vives i Pujol, la de la dreta, també ha patit els canvis del pas del temps. Es datada de l'any 1884, i el 1924 aproximadament va ser transformada. I van afegir les golfes, va canviar la coberta, els buits de la primera planta... I els seus jardins neoclàssics, encara ara son d'envejar, la seva magnitud i cura, les formes...

6.1.11.- El passeig:

Part del passeig on hi ha el reixat del jardí del Balneari Blancafort l'any 1903.

El mateix tros de passeig i el reixat del jardí del Balneari en l'actualitat.

Context:

El Passeig, un dels llocs emblemàtics i atractius de la Garriga. L'origen d'aquest quilòmetre de passeig es remunta al 1894 amb l'arribada dels primers burgesos i estiuejants de la Garriga i a les primeres cases que aquests van construir. Tota l'extensió de terreny que ocupen les cases i el passeig eren terrenys de dos gran propietaris garriguencs, els Nualart i els Roselló, que cediren el quilòmetre, terres que ara estan sota la magnitud del passeig, i la resta les feren servir per vendre terreny perquè els rics, en majoria, burgesos de Barcelona hi construïssin les seves vivendes de segona residència. Van acordar de quedar-se els terrenys entre la via i la carretera per edificar-hi. El primer projecte de passeig no era gaire més diferent del què és actualment. El seu nom oficial era "*paseo de la Fontana*". En aquell moment, el Passeig va ser creat com a lloc on els residents de la zona poguessin passejar i gaudir de llargues caminades a l'aire lliure, cosa que a Barcelona no podien, era com un sector destinat als seus interessos, tot hi aquesta idea principal poc després es va pensar hi va haver una proposta de convertir-lo en un bullevard, va ser refusada. Però no només hi ha cases modernistes, també hi ha arquitectura de finals del segle XIX i principis del segle XX com en noucentisme... El Passeig comença a l'actual Carrer Castells i finalitza els boscos dels Roselló i els Nualart, que per entendres serien avui dia el bosc del Malhivern i el bosc de can Terrés, antigament també feia aquest recorregut. I fou edificat de nord a sud. Durant aquest segle ha tingut cinc noms diferents, com Passeig Marquès de Montroig, Passeig de Wilson, Passeig Ildefons Sunyol i abans de l'actual es va dir Passeig José Antonio.

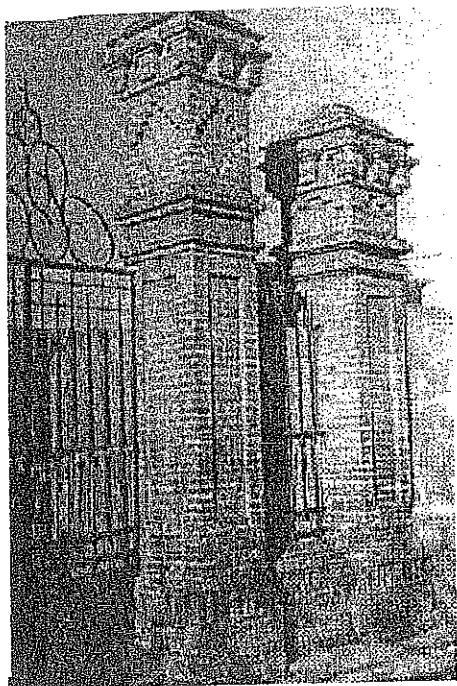
Actualment és un punt clau de la bellesa del nostra poble, on les famílies surten a passejar els diumenges, on la gent passeja, corre, gaudeix de les impressionants cases que l'envolten. El Passeig d'ara és molt més que un carrer on vivien els rics, és una de les seves belleses més precisades de la Garriga.

Diferències:

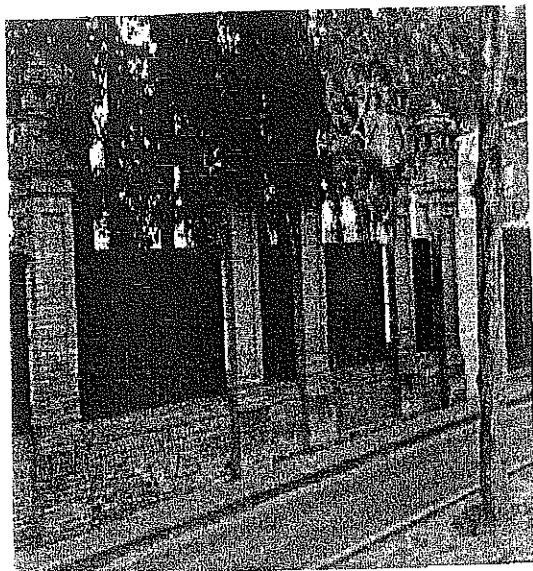
El passeig esta dividit el dos parts. Els laterals on hi ha la carretera per on circulen els cotxes, i el centre, on passegen els vianants. Aquesta divisió i els arbres plataners que fan de barrera divisòria entre el carrer i el passeig són les dues coses que podem veure que ha canviat més a primer cop d'ull. Com ja és normal, amb l'arribada del cotxe es van asfaltar tots els carrers i aquí també es nota, veiem els dos carrers per vehicles en sentits únics, el dret que va direcció al poble, i l'esquerra que va cap al final de passeig, juntament amb la vorera dels laterals on passen els vianants. El tros central esta reservat estrictament per la gent. Els 276 arbres plataners creen una capa de fulles sobre el passeig que el fan més majestuós, creen un abric als qui hi passegen. I quan comencen a caure les fulles, es formen capes de fulles seques en les quals els nens es dediquen a xutar i jugar amb elles. És aquest clima un dels factors que fa dels passeig un lloc tan singular.

Els arbres han creat un capa tan profunda que a penes deixa veure les cases en la distància, per això, en la foto actual, només podem veure el lateral esquerra, les balles del jardí del Balneari Blancafort. Observem que són exactament igual que a principis de segle, en un tros, l'altre ha estat reformat. Però l'estructura del primer, on a l'antiga foto hi ha la gent, és exactament igual.

6.1.12.- Reformes de la tanca del Balneari Blancafort:

La tanca a principis de segle.

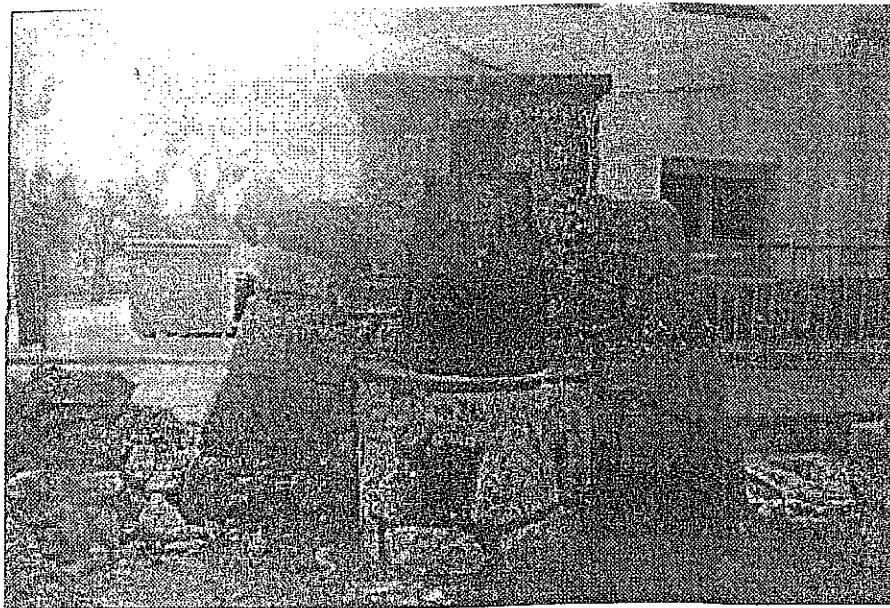

Tanca del Balneari Blancafort el 2003.

La tanca del Balneari Blancafort fou reformada el 1977. Abans era un construcció de pilars d'obra vista, adornada amb dibuixos geomètrics i a dalt de les columnes hi havia un capitell piramidal. La porta i les reixes eren metàl·liques, i a la porta hi havia la data de construcció del balneari, el 1881.

En les reformes que hi van fer el 1977 es van treure les reixes i la porta i van ser substituïdes per planxes metàl·liques. Les columnes i la seva estructura i detalls es conserven iguals.

6.1.3.- La font del passeig:

La font durant la seva restauració.

La font en l'actualitat.

Diferències:

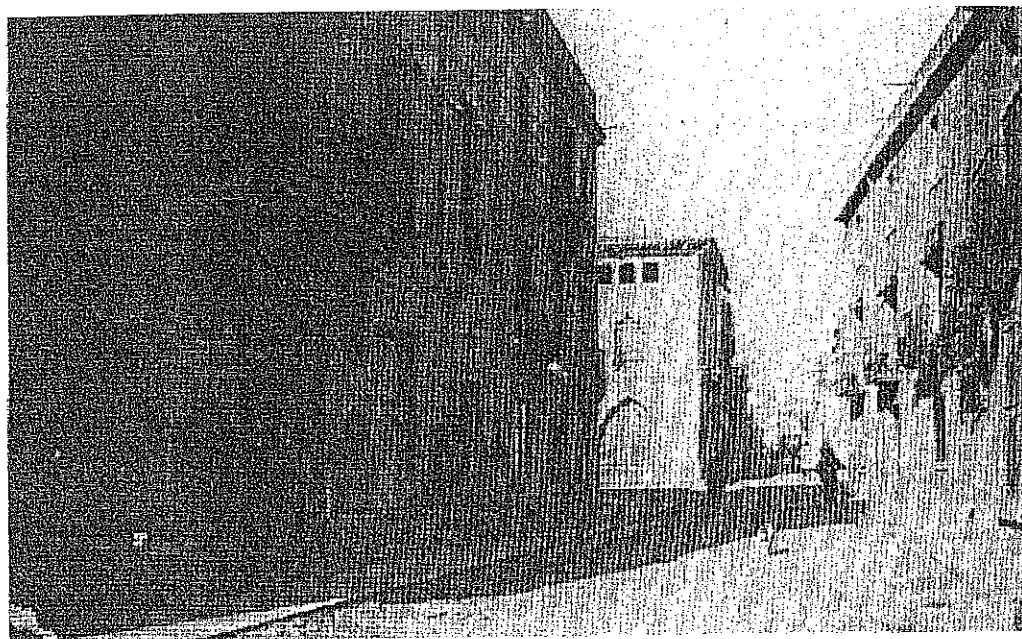
Aquesta font va ser construïda el 1910 en mans de l'arquitecte J. Raspall, el qual ja he esmentat en altres construccions, i com ja és famós en les seves obres, l'estil és modernista.

Al centre hi té l'aixeta, que està envoltada per rajoles trencades de color groc i marró. Als dos extrems hi té unes jardineres adornades amb rajoles de ceràmica i també són de color groc i marró.

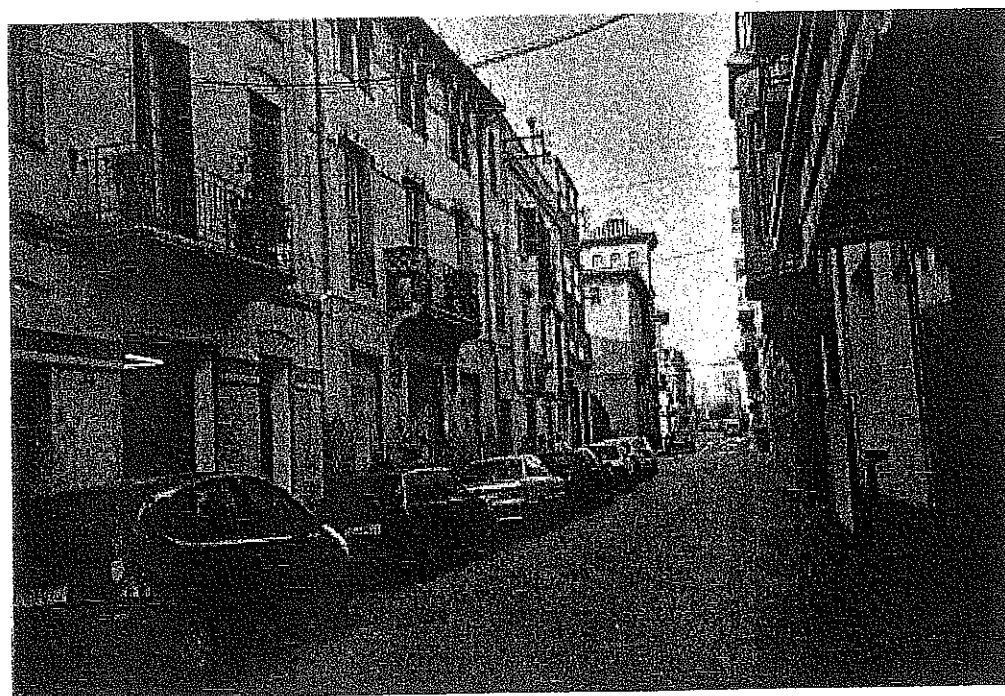
El 1992, en el passeig hi va haver unes obres de remodelització en què es va reformar el paviment del carrer i la il·luminació corresponent a tot el passeig, doncs en aquest moment va ser quan es va decidir i acordar de desplaçar i reformar aquesta antiga font. Es va moure només uns metres des del lloc on era, en direcció nord i a la vegada va ser restaurada. Aquest canvi va ser per situar-la en entre els arbres plataners.

Canvis no n'hi gaires però podem veure que en la restauració es va arrodonir la punta, el cap de la font, que al principi era quadrada. A més a més, fa que sembli més llarga que no l'anterior. I segons s'aprecia a les fotos, a l'hora de traslladar-la sembla que l'hagin anivellat una mica, que sembla més geomètrica i les cantonades apareixen en la última fotografia més polits, no tan rugosos i plens.

6.114.- Carrer dels Banys:

El 1930 el carrer dels Banys, al fons la plaça Santa Elisabet amb la casa d'en Raspall.

En l'actualitat aquest mateix tram del carrer dels Banys.

Diferències:

Carrer Major és el que passa pel centre del poble i l'atravessa. En tot el seu tram esta dividit en tres trossos, un d'ells és el carrer dels Banys. Es pot dir que el carrer Major és el carrer de la Garriga on hi ha més vida tant social com cultural, i on s'hi localitzen la majoria de botigues com forns de pa, llibreries, botigues d'esport, floristeries, estancs... I a més a més hi ha l'ajuntament, l'església, la biblioteca, el cinema... Tot això al llarg dels tres trams, tant el carrer dels Banys, com el del Centre i el Calàbria. Pel què sabem, el carrer dels Banys es denominava així perquè antigament hi havia uns banys, sembla ser que romans. I antigament era el carrer més important, ja que era l'únic que travessava el poble, i el que unia Osona amb el Vallès, tot i que el seu traçat ha patit canvis al llarg del temps i amb les noves edificacions.

Com al llarg de totes les fotografies, el tret més destacat d'aquest tram del poble, és la modernització, l'arribada dels cotxes, l'asfalt del carrer, el deteriorament d'algunes cases i la modernització d'altres...

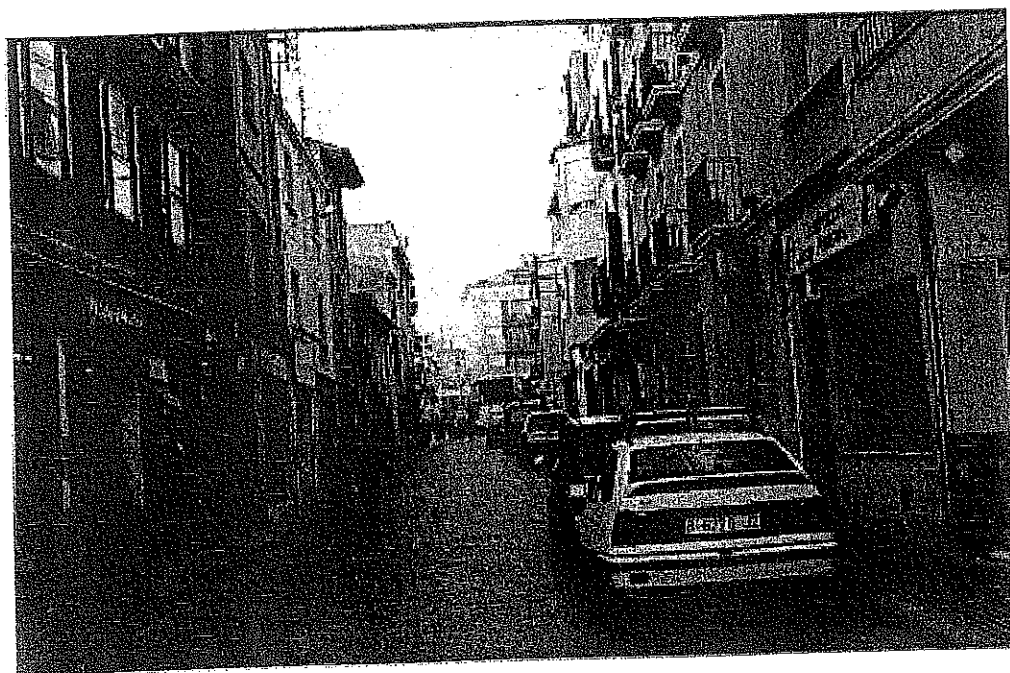
No hi ha més canvis o diferències que no es puguin veure aquí. Com abans, el carrer dels Banys segueix essent un dels carrers principals i més transitats tant per vianants com per vehicles ja que és on hi ha la majoria dels comerços. Alguns d'aquest són antics, tant com poden ser els dos balnearis que hi ha, i que tanta popularitat van atorgar a la Garriga.

La casa del final de la fotografia a mà esquerra, correspon a la casa de Can Raspall, el famós arquitecte garriguenc, que tantes cases importants va construir en el poble i la comarca, que li han donat fama al seu cognom. L'edifici va ser reformat pel mateix Raspall durant el principi del segle XX, ja que l'estructura era gòtica del segle XIV. I fins els temps actuals s'ha anat mantenint la seva presència.

6.1.15.- Un altre tram del carrer dels Banys:

Tram compost entre el carrer Pere Fuster i el de la Doma, l'any 1920.

En l'actualitat l'extensió d'aquest carrer.

Diferències

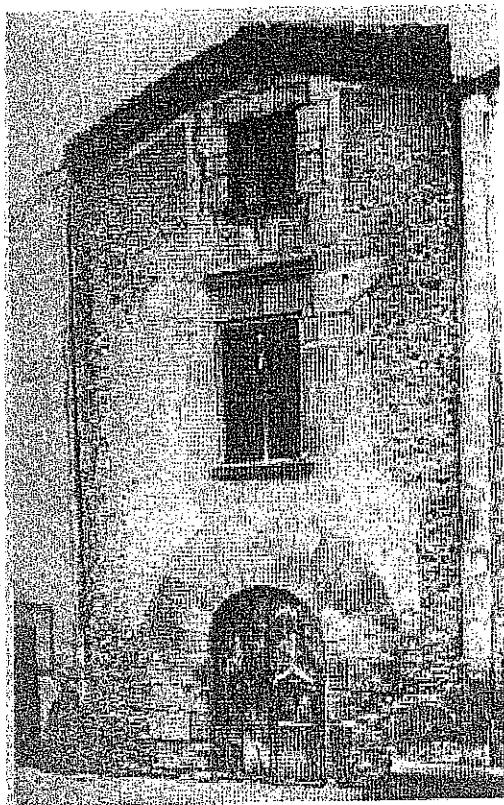
Com ja he dit, i s'ha vist, el carrer ha estat totalment modernitzat, igual que les edificacions. Tot hi haver-hi cases que encara mantenen la seva estructura principal, han estat reformades al llarg del segle, però, en el carrer dels Banys, encara hi ha cases que es conserven igual que en la data de la seva creació, i hem de tenir en compte el seu mal estat actual i el seu deteriorament.

Veiem que a l'esquerra de la fotografia de l'any 1920 hi ha un tancat, com del pati d'una casa, en concret la de la casa d'Avel·lina Sitjes, construïda el 1887, i d'estil eclèctic, que ja he explicat anteriorment que fou enderrocada per donar pas a l'actual Caixa de Manlleu i a la sala polivalent Joan Garriga, on s'hi celebren actes culturals i exposicions. A més a més, s'hi construïren pisos, dues plantes en concret. Una mostra més de la destrucció de l'antiga Garriga, per donar pas a la nova, de cases se'n fan pisos on hi cap més gent.

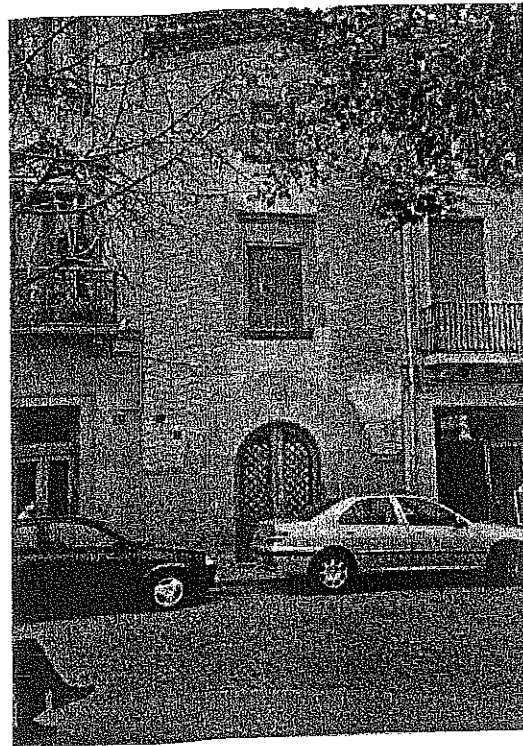
Com ja he dit, és un dels carrers més importants i transitats del poble, ja que s'hi agrupen la majoria de comerços. I a la fotografia del 1920 veiem que era un lloc on s'esdevenia la cultura del poble. Veiem una mena de processó, i encara ara les processons passen per aquest carrer. S'hi fan les catifes de corpus, i passen es reis el 5 de gener... és un lloc important.

6.116.- Casa Can Surell

a situada actualment al carrer del Centre, antigament estava al carrer Blancafort.

La casa en l'actualitat en el carrer del Centre N°31.

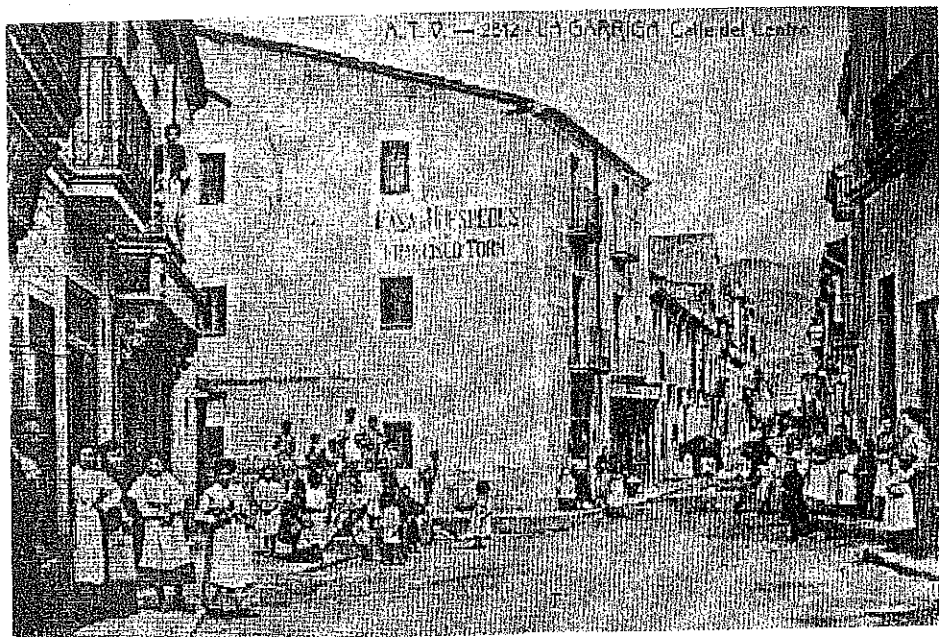

Diferències:

El carrer del Centre és el tram del mig del Carrer Major, va a continuació del carrer dels Banys, (i com ja diu el nom, és el del centre). Aquesta casa està situada al carrer del Centre N°31, just davant de la Plaça de l'Església, totalment ubicada al rovell de l'ou del poble, en el seu cor. Segons el què he pogut saber, el portal i el finestral van ser traslladats del carrer Blancafort al carrer del Centre l'any 1950 aproximadament. El 1929 es fer una reproducció al Poble Espanyol de Barcelona.

Al traslladar la casa, s'hi van afegir uns esgrafiats geomètrics de rombes que anaven, i van, des de l'arc de la porta fins a sota la imbricació. Es veu clarament una reforma de la façana, totalment deteriorada a principis de segle i immillorable en l'actualitat després d'afegir els esgrafiats. Manté la seva estructura, les seves formes i l'escut de sobre la porta principal. La composició original es va mantenir. Encara ara es veu l'escut característic de la casa a sobre la port, igual que abans dels seu trasllat, i fins i tot l'estructura general de la casa és la mateixa, les finestres, la porta.

6.1.17.- Carrer del Centre:

El carrer del centre en un dels seus trams l'any 1910.

Això mateix avui dia.

Diferències:

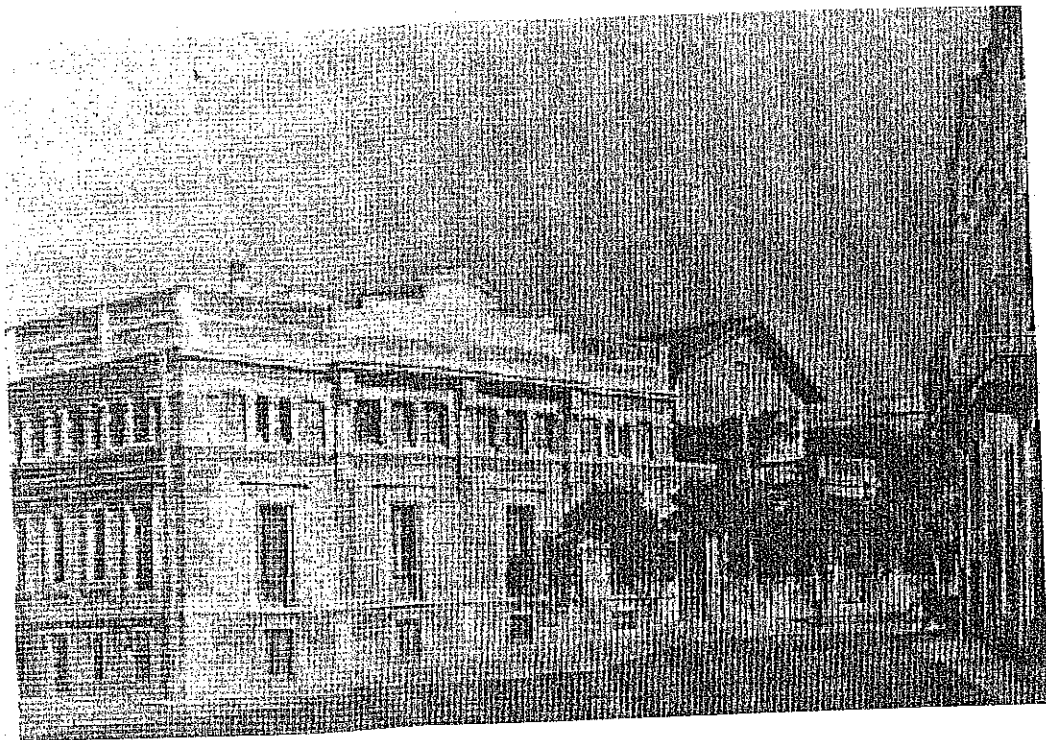
A pocs metres de distància de la Casa Surell va ser tirada aquesta fotografia, que segueix fent una perspectiva del carrer del Centre de principis de segle, concretament el 1910.

Fàcilment s'observen canvis bastant grans estèticament. La roba de la gent, l'arribada del cotxe i l'asfaltat dels carrers, les reformes dels edificis o la seva desaparició...

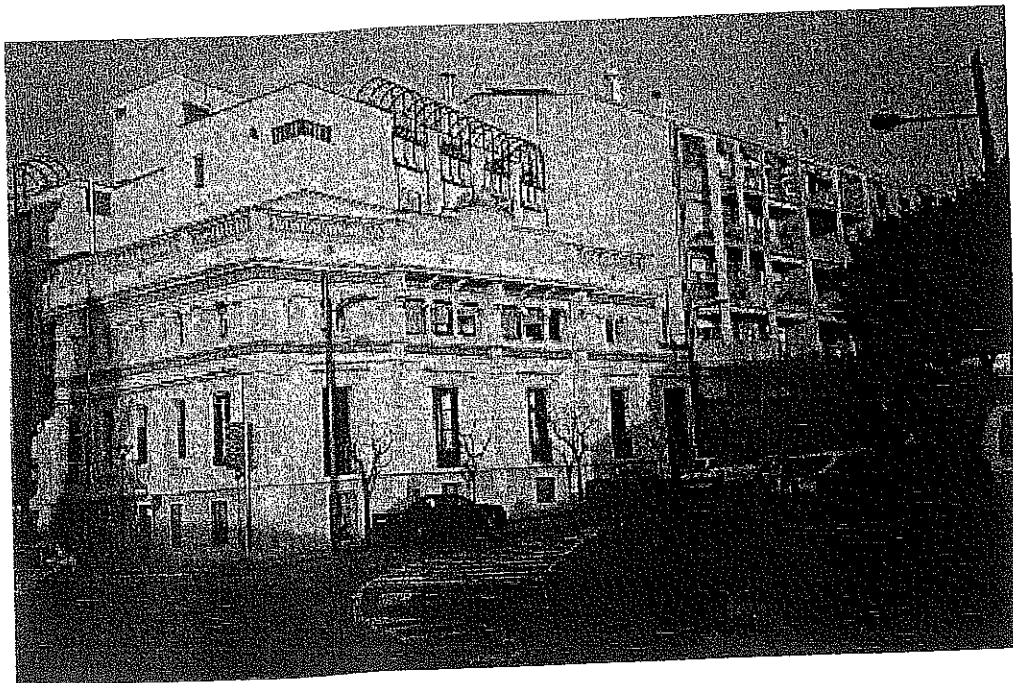
L'edifici del fons, fa poc menys d'un segle era una espècie d'hostal, ara és una tintoreria bugaderia, però el què és l'edifici en si, és el mateix, però és clar, reformat com per exemple on abans hi havia finestres ara hi ha balcons.

No es pot dir gaire més del què es veu en aquesta fotografia, els canvis són els típics que en tot el segle, com potser la modernització del poble, entre d'altres. No sembla que hagi passat el temps, la distribució de les coses és igual, la forma del carrer i d'algunes edificacions, l'únic de diferent que hi ha, i els canvis que ha patit, són els dels anys i el què aquests comporten (reformes, modernització...).

6.118.- La Plaça de les Oliveres:

La Plaça de les Oliveres amb la vista de l'edifici Can Recoder i la casa de Can Carballo el 1925.

Els canvis patits fins el dia d'avui.

Diferències:

L'edifici més gran, era la casa de Dolors Rates, vídua de Vega, i actualment és la residència de les Germanes Hospitalàries. Aquesta casa fou construïda el 1900, i la seva ubicació és al Passeig dels Til·lers cantonada amb el carrer Cardedeu. És un altre edifici de estil eclèctic, com per exemple l'Hotel Doré.

El 1974, aquesta gran casa va estar reformada. Les promotores del projecte foren les Germanes Hospitalàries de la Santa Creu. En aquestes reformes s'amplia la residència, posant en el jardí, situat al sostre de l'edifici, un altre pis.

La residència s'ha estat anant conservat al llarg del temps i segueix igual, és a dir, la seva estructura és al mateixa el 1925 que en l'actualitat. Però en canvi la casa del costat, Can Carballo, va ser tirada a terra per crear-hi un nou bloc de pisos bastant gran i notable.

Ara la Plaça està asfaltada, plena de fanals, cotxes i gent que hi passa cada dia per anar a fer les seves compres, ja que està a pocs metres de la Plaça de l'Església i del centre del poble.

7.- Conclusions:

Després del desenvolupament i estudi del meu treball puc arribar a les conclusions següents: El pas de la Garriga d'una societat agrària a una industrial, amb les conseqüències que tot això comporta, a més a més s'hi afegeix la destrucció de les zones verdes i en general del paisatge característic dels pobles rurals, algunes de les seves tradicions més populars, algunes de les quals li donaren renom a Catalunya, la substitució en algunes zones de cases per pisos i l'arribada de la modernització.

És a dir, ara fa un segle la Garriga es caracteritzava pel seu color verd, els camps, els seus animals, les seves zones verdes, per ser un poble petit, en definitiva un típic poble rural. Però amb el pas del temps s'ha convertit en un poble, que per el nombre de persones que hi viuen ja es podria considera ciutat, plena de fum i asfalt, plena de cases i gent, amb indústries. La Garriga ha passat de ser un poble on el color verd era el dominant i primari, per deixar pas al negre de l'asfalt i terciari.

Les aigües termals, el clima, l'arribada del tren i l'afany dels burgesos o rics de Barcelona per crear la seva segona residència aquí, la festa del Bosc de Can Terrés, i més tard la revolució industrial... tot junt feren que la gent comencés a interessar-se per la Garriga i s'hi instal·lessin.

Podria haver triat desenes de fotografies més per analitzar, però seguiríem arribant a les mateixes conclusions, s'enderroquen cases antigues per fer-hi pisos o cases unifamiliars, intent d'aprofitar l'espai al màxim, cosa que han aconseguit. On ab hi cabia una família, ara n'hi poden arribar a haver desenes. La forma més senzilla d'aprofitar l'espai, però és clar, sense mirar el valor arquitectònic o cultural que podia tenir l'antiga edificació.

Podem observar que el nucli inicial de la Garriga el 1900 era molt reduït. No traspassava ni del riu, ni de l'estació, i l'actual carretera Nova també marcava un límit, ja que després d'aquesta hi havia molt poques cases i alguns horts. A partir de 1920 aproximadament aquest era un tros en desenvolupament i més tard, cap al 1939 ja es té constància de que darrera la carretera i fins al riu hi havia nuclis consolidats de cases i alguns en procés. Després hi havia masies aïllades i al marge, com la de Can Terrés, la de Can Nualart...

La veritat és que la Garriga ha crescut molt en totes les direccions. A principis de segle va créixer cap a l'oest del Carrer Gran, i dona pas a la urbanització de carrers com el Llerona o el St. Francesc. I també el nord-sud, pas d'antics camins que travessaven els horts. Cap als anys 20 es seguia el creixement cap a l'oest i comença a expandir-se cap al nord. La zona de Can Vilanova i el

Passeig va està allargada cap al sud. Aquest primer terç de segle el creixement és positiu i favorable, tot i que la Garriga seguia sent un poble rural. En la dècada dels 40, corresponent a la post guerra, l'expansió i creixement demogràfic del poble no va ser gaire favorable, ja que durant la guerra i amb la repressió que van patir els republicans la feu disminuir. Però després d'aquest període, es va encetar el creixement urbanístic i social que no pararia fins avui els nostres dies. Al Congost, a la part oest, s'hi va construir, igual que el Padró, muntanya amunt i cap a l'est de la ronda del Carril. Durant aquests anys s'aproven diversos plans urbanístics que ajuden al creixement de la Garriga i també implica, en diversos casos, la destrucció de cases antigues i de gran valor.

Pel què es pot veure, el poble ha crescut al voltant d'un nucli principal, que en el cas de la Garriga es concentrava bàsicament en la plaça de l'església i el carrer Major fins la carretera Nova, una part del el passeig i la ronda del Carril. Com podem veure en el mapa, hi ha una gran diferència entre la Garriga actual i la de la primera dècada del segle XX.

En conclusió la Garriga ha canviat bastant el seu paisatge, moltes vegades a favor dels amos del poble, els terratinents que a mida de vendre les seves terres han aconseguit enriquir-se i ampliar el poble. A més a més, des de les dècades dels anys 60 i 70, que la Garriga ha experimentat un canvi gegant. Amb l'arribada de gent del camp per treballar a les indústries, amb la gent que estava tipa de viure a la ciutat i es van traspasar a la corona de la ciutat dominant. Per tant, la Garriga deixa el seu verd, la seva vida rural, les seves tradicions, el seu petit poble..., per l'asfalt, el gran poble, el creixement significatiu de gent, les cases per els pisos.... No només es canvia el paisatge sinó la vida de la població en general.

8.-Annex

8.1.1.- Una tarda amb els avis de la Garriga:

Per buscar la autèntica visió de la Garriga de principis de segle i per poder tenir una perspectiva diferent de la que ens donen els llibres, vaig decidir anar a fer una visita al casal dels avis, i escoltar el què recordaven de la Garriga, sense haver preparat cap enquesta, només escoltar el què elles sentien i recordaven, els sentiments que els sorgien, les cares que posaven... Tot això més que servir-me per el treball, em va servir com enriquiment personal, per tenir una altre visió del que cada veig, i descobrir coses noves. Al veure les antigues fotografies de llocs del poble els van començar a venir tot de coses al cap que deien en veu alta recordan vells noms de cases típiques de la Garriga, llocs, festes... I això és una recopilació de tot el què van dir del què era el nostre poble abans:

Respecta a la fotografia del pont de l'Ametlla: eren entranyes les vegades que les dones anaven a rentar la roba al riu, per el què em van dir, es van obrir uns safreïtjos públics a prop de l'actual carnisseria Torrents, on les dones anaven a rentar les peces de roba, aigua calenta del pou. També hi havia un home, l'avi Mosquera, que passava per les cases amb un carro on hi havia aigua calenat del pou calent, perquè les dones les poguessin fer servir per rentar. La curiositat és que actualment els Musquera tenen una famosa empresa de transport, segueixen els passos del seu avi.

L'hotel Doré: La creació d'aquest hotel fou a conseqüència del casament del cuiner del balneari Blancafort, amb la senyora de Can Divas. Després, com ja he explicat al treball, el van enderrocar i en el seu lloc hi van construir els pisos corresponents, els quals seguien sent dels propietaris de l'Hotel Doré i els llogava.

Plaça Església: La plaça estava més amunt del nivell del carrer, tenien que pujar tres escalons per accedir-hi. Se l'ha dit de moltes maneres, com per exemple abans de la guerra civil era la Plaça de l'Església, després de l'entrada dels Nacionals, li van posar el nom de Plaça Primero de Febrero, i després de la guerra civil era la Plaça de la Constitució, però passés l'època que passes sempre se li retornava el nom de Plaça de l'Església.

Poc després del final de la guerra, van obrir la plaça per el mig, per fer-ne un camí per els carros i cotxes, per així poder accedir abans al camí del costat de l'església i no haver de donar la volta, però va durar poc.

Hi havia una escola, en l'actual caixa de Pensions, i es deia Mestre Genaro. Més tard s'ha convertit en nom d'un carrer.

De Can Terrés: En la festa anual que movia centenars de persones al nostre poble per veure-la, la festa de la Nativitat de la Mare de Déu, vulgarment dita, la

festa del bosc, era bàsicament per la gent adinerada i els forasters que també ho eren. La festa tenia tanta repercussió, que el dia que es feia el tren feia la seva parada al bosc, no com era i és habitual a l'estació, així la gent baixava del tren, tenia la festa allà mateix i no s'havia de desplaçar. La senyores amb qui vaig parlar recordaven que la gent que hi anava era bàsicament burgesa i els del poble que la seguien hi anaven amb les seves robes més elegants, més que les del diumenge. Però després de la guerra civil s'acaba aquesta festa a conseqüència de la tala d'arbres. Aquestes senyores, em van reconèixer la màgia i la vellesa del lloc, amb els arbres centenaris i la magnitud de les alzines.

La burgesia a la Garriga: Al fer-se les torres, els amos duïen amb ells una llarga fila de servents. Quatre minyones aproximadament, cuiners, mainadera, porters, Dides, cambreres... La majoria d'aquestes es quedaven tot l'any a les cases mantenint-les perquè a l'estiu estiguessin a punt per els amos.

Mig rient em van explicar que els joves de poble tenien un cert deliri, un especial interès per les minyones que els senyors deixaven aquí, i que sempre les empaitaven, la curiositat és que les que es casaven amb algun garriguenc, ho feien amb algun que estava ben situat a la societat, algun que no vivia del tot malament, és a dir que s'enduien els bons. Només esperaven l'arribada dels senyors per les minyones noves que portaven.

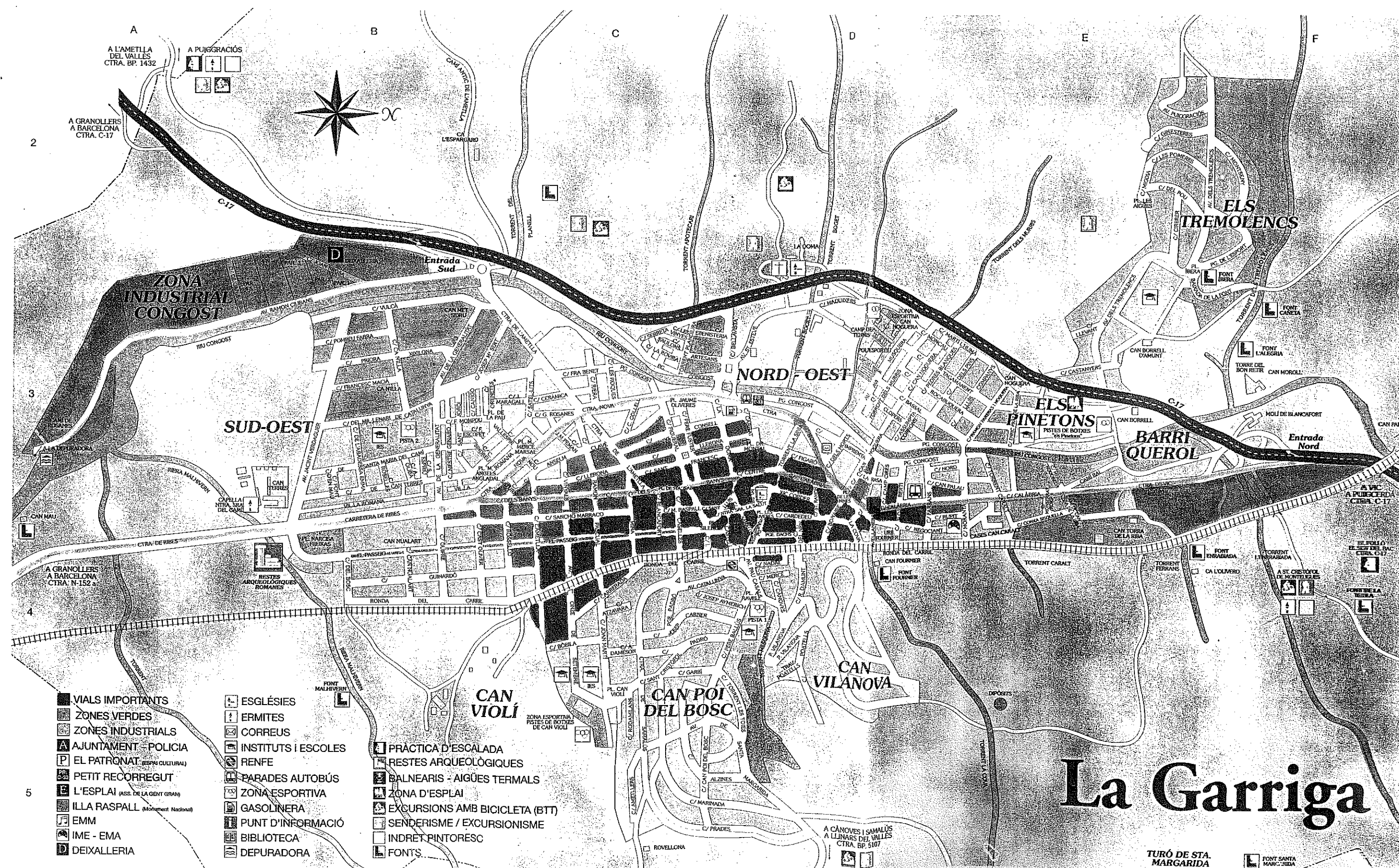
El juliol començaven arribar els primers burgesos disposats a començar el seu estiu, però alguns primer s'estaven primer tot el mes a Puigcerdà que feia menys calor i després a finals d'estiu venien a la Garriga. Si estaven fins a principis d'octubre, i la gent del poble deia: "*Per l'octubre, dia dos, marxen les fulles i senyors*". Amb l'arribada de l'octubre i el canvi de temps, marxaven de nou cap a Barcelona.

Tot això es va acabar quan van ser implantades les vacances, després els amos no podien fer tants llargs períodes d'estiu. Per tant aquestes torres cada vegada es van fer servir menys, ja que només les obrien a l'estiu, la resta de l'any era estrany que hi anessin.

Can Xic Corder i Alhambra: Actualment Can Xic Corder és el Bonpreu, però en aquelles èpoques era un cafè amb bastant renom a la Garriga. També feien ball a la part superior. Ara, aquest és un bloc de pisos. El cinema Alhambra també tenia antigament una sala de ball i un cafè. Però hi ha una fet bastant divertit i peculiar en aquests dos llocs, quan feien balls o festes les separaven entre la gent que tenia ideologies polítiques que es decantaven cap a les dretes, o els de les esquerres. Per tant eren dos llocs similars d'oci, però per exemple, Can Xic Corder era pels d'esquerres i l'Alhambra per els de dretes.

Els límits de la Garriga: Durant bastants anys del segle XX, la Garriga era un nucli reduït. Després de la ronda del Carril no hi havia gaire més que vinyes, oliveres i petits boscos, incloent-hi alguna casa de pagès. El que ara és conegut com el barri del Padró (on hi havia l'antiga Torre del Padró), o el de Can Violí,

8.1.2.- Els canvis del poble en un mapa:

Llegenda:

Zones en fases de desenvolupament durant la primera dècada del segle XX:

Els límits de la Garriga la primera dècada del segle XX:

Zones industrials actualment:

Zones en fase de desenvolupament en l'actualitat:

Carretera Nova, Carrer Major, Carretera de Vic i Carretera de Ribes:

9.- Bibliografia:

BENZEKRY I FORTUNY, Albert. *Història gràfica de la Garriga 1900-1984*. La Garriga 1985, 1ª edició.

CUSPINERA I FONT, Lluís. *La Garriga. Crònica d'una destrucció*. Editorial Rourich, Sant Cugat del Vallès. 14 d'abril de 2000.

GARCIA MOLSOSA, Arnau. *Urbanisme i societat a la Garriga contemporània*. Treball de recerca, la Garriga, 2000.

AJUNTAMENT DE LA GARRIGA. *La Garriga un altre aire*. Edita: Ajuntament de la Garriga – Àrea de Comerç i Turisme.

MAURÍ SERRA, Josep. *Història de la Garriga III*. La Garriga 1954. Editorial Fundació Maurí, 1ª edició

www.lagarriga.org/directori

www.vallesnet.org/lagarriga

www.imaer.com/VALLESOR.HTM

www.vilaweb.com/lagarriga